

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ALTERNATİF ÖLÇME
DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ OLARAK PORTFOLYO (ÖĞRENCİ
ÜRÜN) DOSYASI, PERFORMANS VE PROJE GÖREVİ UYGULAMASINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

HÜSEYİN BAYRAM

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Nihat ŞİMŞEK

KİLİS

HAZİRAN 2012

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ALTERNATİF
DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ OLARAK PORTFOLYO(ÖĞRENCİ ÜRÜN)
DOSYASI, PERFORMANS VE PROJE GÖREVİ DEĞERLENDİRME
UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Hüseyin BAYRAM

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

<u>(Ünvanı, Adı ve SOYADI)</u>		<u>İmzası</u>
Yrd. Doç Dr. Nihat ŞİMŞEK	(Danışman)	_____
Doç. Dr. M.Ruhat YAŞAR	(Üye)	_____
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KABACIK	(Üye)	_____

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı
Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞENER
SBE Müdürü

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.(.../08/2012)

HÜSEYİN BAYRAM

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ALTERNATİF
DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ OLARAK PORTFOLYO (ÖĞRENCİ
ÜRÜN) DOSYASI, PERFORMANS VE PROJE GÖREVİ
DEĞERLENDİRME UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

BAYRAM, Hüseyin

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr. Nihat ŞİMŞEK

Haziran 2012/80 sayfa

Yeni Sosyal Bilgiler Programı'nda geleneksel olarak kullanılan öğretme-öğrenme ve değerlendirme yaklaşımlarına ek olarak alternatif öğrenme-öğretme ve ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yer verilmiştir.

2005–2006 eğitim öğretim yılından itibaren yenilenen Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan alternatif ve ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve bu nedenle bu teknikleri derslerinde yeterince etkili bir şekilde kullanamadıkları bilinmektedir. Bu araştırma ile sosyal bilgiler dersini veren öğretmenlerin hem alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ilgili görüşleri hem de bu tekniklerin ne boyutta kullanıldığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Araştırmada çalışma alanı olarak, Kilis il merkezi ve ilçeleri İlköğretim okullarında görev yapan, 1. ve 2. kademedeki sosyal bilgiler dersini okutan öğretmenleri alınmıştır. Belirlenen örnekleme araştırmacı tarafından geliştirilen bir görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen bulgulardan ilköğretim 1. ve 2. kademe sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları konusundaki görüşlerinin cinsiyet, hizmet yılı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği, eğitim durumlarına göre ise farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğretmenlerce en çok tercih edilen tekniklerin genelde klasik ölçme ve değerlendirme teknikleri olduğu; alternatif teknikler arasında proje, performans değerlendirme, portfolyonun sıklıkla kullanılmadığı anlaşılmıştır. Alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin kullanımında en büyük problemin zaman yetersizliği ve sınıf mevcudunun fazlalığı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara dayanarak; okullarda sınıf mevcudlarının azaltılması, ders saatlerinde artırım yapılması, öğretmenlere alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ilgili hizmet içi eğitim verilmesinin bu tekniklerin kullanılmasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme ve Değerlendirme, Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri, Nitel Araştırma, Tutum

ABSTRACT**SOCIAL STUDIES AS AN ALTERNATIVE METHOD OF ASSESSMENT
PORTFOLIO (STUDENT PRODUCT) FILE, TASK PERFORMANCE AND
PROJECT EVALUATION OF TREATMENT PERCEPTIONS****BAYRAM, Hüseyin****Master's Thesis, Department of Social Studies Teacher****Supervisor: Yrd.Doç.Dr. Nihat ŞİMŞEK****June 2012/80 pages**

In the new social sciences programme, alternative teaching – learning and measurement approaches has been given in addition to classical Teaching - learning approaches. It's known that teachers doesn't have enough knowledge about the social sciences programme which has been renewed beginning from 2005-2006 academic year, and therefore, they can't use these techniques in their classes. In this research it's aimed to reveal both the thoughts of social sciences teachers about alternative measurement and evaluation techniques and how they use these techniques.

In the research, first and second degree teachers which are working in Kilis provincial center and counties are taken as research area. A survey has been applied to the specified sampling by the researcher. From the acquired findings, the use of alternative measurement and evaluation techniques shows variety according the sex and experience period of teachers, but doesn't show any variety according their educational level. It's learned that classical measurement and evaluation techniques are mostly preferred by teachers and alternative techniques such as Project and performance evaluation and portfolio are rarely used by teachers. It is pointed that the main problem in using the alternative techniques are the lack of time and overage in the numbers of students in classrooms. In terms of the result of the research, decreasing the numbers in the classrooms, increasing the teaching periods, giving in-service training about the alternative techniques to the teachers are going to give benefit to the usage of the techniques.

KEYWORDS: Social studies , Measurement and evaluation , alternative measurement and evaluation techniques, qualitative research, attitude

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
RESİMLER TABLOSU	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1. GİRİŞ	1
1.1.1 Problem Durumu	1
1.1.2. Problem Cümlesi:	2
1.1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.1.4. Araştırmanın Alt Amaçları	2
1.1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.1.6. Sayıtlar	4
1.1.7. Sınırlılıklar	4
1.1.8. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
2.1. ÖLÇMENİN TEMEL KAVRAMLARI	6
2.1.1. Ölçmenin Tanımı Ve Önemi	6
2.1.2. Ölçmenin Amacı	6
2.1.3. Ölçmenin Türleri	7
2.1.3.1. Doğrudan Ölçme:	7
2.1.3.2. Dolaylı Ölçme :	7
2.1.3.3. Türetilmiş Ölçme :	7
2.2. DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI	7
2.2.1. Değerlendirmenin Tanımı ve Önemi	7
Eksikleri Belirleyici (diagnostik) Değerlendirme	8
Şekillendirici Değerlendirme	8
2.3. DEĞERLENDİRME VE ÖLÇME İLİŞKİSİ	8

2.4. GELENEKSEL ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI	9
2.5. ALTERNATİF ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI	9
2.5.1. Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Avantajları	11
2.5.2. Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Dezavantajları.....	11
2.6. PERFORMANS DEĞERLENDİRMEDE DERECELEME ÖLÇEKLERİ (RUBRİKLER)	12
2.6.1 Rubrik Nedir?	12
2.6.2. Rubrik Tipleri.....	13
2.6.2.1 Bütünselci (Holistic) Rubrik:	13
2.6.2.2 Çözümleyici (Analitik) Rubrik:	14
2.7. PERFORMANSA DAYALI ÖLÇME DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ	16
2.7.1 Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)	16
2.7.1.1. Ürün Seçki Dosyalarının Sınırlılıkları.....	17
2.7.1.2 Ürün Seçki Dosyasının Bölümleri	18
2.7.1.3. Ürün Dosyası tipleri.....	18
2.7.1.4. Öğrenci Ürün Dosyasının Amacı Nedir?.....	19
2.7.1.5. Öğrenci Ürün Dosyası Neleri İçerir?.....	20
2.7.1.6. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğretmenin Rolü Nedir?.....	20
2.7.1.7. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğrencinin Rolü Nedir?.....	20
2.7.1.8. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Velinin Rolü Nedir?	21
2.7.1.9. Öğrenci Ürün Dosyası Hazırlama Sürecinde Öğretmenin Yapacakları.....	21
2.7.1.10. Öğrenci Ürün Dosyasının İçeriği.....	21
2.7.1.11. Ürün Seçki Dosyası Değerlendirmesinin Aşamaları	22
2.7.2. PERFORMANS GÖREVLERİ	26
2.7.2.1. Performans Görevinin Tanımı	26
2.7.2.2. Performans görevlerinin avantajları.	27
2.7.2.3. Performans görevlerinin sınırlılıkları.....	27
2.7.2.4. Performans Görevinin Bölümleri	28

2.7.2.5. Performans görevlerinin değerlendirilmesi:	28
2.7.3. PROJE ÖDEVİ	31
2.7.3.1. Projenin Tanımı	31
2.7.3.2. Projenin Taşınması Gerekli Olan Özellikler	33
2.7.3.3. Proje Türleri	34
2.7.3.4. Projenin Aşamaları:	35
2.7.3.7. Proje Ödevinde Öğrencinin Görevleri	38
2.7.3.8. Proje Çalışmasının Yararları Ve Sınırlılıkları.....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
3.YÖNTEM	42
3.1-ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	42
3.2-EVREN VE ÖRNEKLEM.....	42
3.3-VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	43
3.4-VERİLERİN TOPLANMASI.....	44
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	44
4. BULGULAR	46
4.1. Cinsiyete Göre Dağılımlar.....	46
4.2. Ders Verilen Eğitim Kademesine Göre Sınıflandırılması	47
4.3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları.....	47
4.4. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerler.....	48
4.5 Alt Problemlere ait Bulgu ve Yorumlar	48
4.5.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu Ve Yorumlar	48
4.5.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu Ve Yorumlar.....	49
4.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorumlar	50
4.5.4. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar	51
4.5.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	52
4.5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	53

4.5.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	54
4.5.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	54
BÖLÜM 5	56
SONUÇ VE ÖNERİLER	56
5.1. SONUÇLAR.....	56
5.2. ÖNERİLER	60
5.3 Daha Önce Bu Konu Hakkında Yapılmış Araştırmalar ve Sonuçları.....	61
1. Araştırma.....	61
2. Araştırma.....	61
3. Araştırma.....	62
EKLER	71
EK-1 ÖZGEÇMİŞ (VITEA)	72
EK-2 GÖRÜŞME FORMU.....	73
EK-3 ÖRNEK GÖRÜŞME FORMLARI.....	75

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Bütünselci (Holistik) Rubric Örneği.....	14
Tablo 2 Problem çözme etkinliği için hazırlanmış analitik rubrik örneği	15
Tablo 3 Portfolyo Değerlendirme Formu Örneği 1.....	23
Tablo 4 Portfolyo Değerlendirme Örneği 2	24
Tablo 5 Portfolyo Değerlendirme Örneği 3	25
Tablo 6 Proje İzleme Formu Örneği	35
Tablo 7 Proje Ödevi Değerlendirme Formu Örneği	36
Tablo 8 Gurubun Genel Demografik Yapısı.....	45
Tablo 9: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımları	46
Tablo 10 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini yürüttüğü sınıflara göre dağılımları	47
Tablo 11 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin hizmet sürelerine göre dağılımları.....	47
Tablo 12 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin görev yaptıkları yerlere göre dağılımlar48	
Tablo 13. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini kullanma sıklıklarına göre dağılımlar	49
Tablo 14 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemleri konusunda bilgilerine göre dağılımlar	50
Tablo 15 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemleri konusunda bilgilerine göre dağılımlar	51
Tablo 16 Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Performans Görevi, Proje Ödevi Ve Öğrenci Ürün Dosyasının Ölçme Değerlendirme Açısından Dezavantajları Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımlar.....	52
Tablo 17 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Niçin Kullandıklarını Gösteren Tablo	53
Tablo 18 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanımına Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren t-testi Sonuçları	53
Tablo 19 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının kullanımına Yönelik Tutumlarının Kıdeme Göre Değişimini Gösteren ANOVA Sonuçları	54

Tablo 20 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme tekniklerini kullanımlarına Yönelik Tutumlarının Kıdeme Göre Değişimini Gösteren ANOVA Sonuçları	55
--	----

RESİMLER TABLOSU

Resim 1 Sosyal Bilgiler Dersi Performans Ödevi Örneği.....	29
Resim 2 Sosyal Bilgiler Dersi Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği.....	30
Resim 3 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Proje Ödevi Örneği (MEB 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı)	40
Resim 4 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Dereceli Puanlama Anahtarı (MEB 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı).....	41
Resim 5 Örnek Görüşme Formu-1	75
Resim 6 Örnek Görüşme Formu-2.....	76
Resim 7 Örnek Görüşme Formu-3.....	77

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.1 Problem Durumu

Günümüzde, artık öğrencilere bilgiyi depolamaktan çok bilgiye nasıl ulaşacakları ve bir problem durumunda problemi çözmek için probleme nasıl yaklaşacaklarını öğretmeye yönelik bir eğitim anlayışı içine girilmiştir. Bu anlayışı kazandırmak ve öğrenmeyi verimli hâle getirebilmek için pek çok öğrenme modelleri oluşturulmuş pek çok yöntemler geliştirilmiştir. Bütün derslerle olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde de tek bir yöntem ya da teknik kullanılmamalı, amaçlara uygun farklı yöntem ve teknikler seçilmelidir. Öğretmen, öğrenme süresi ve fırsatı tanınan herkesin öğrenebileceğini bilmeli ve bu doğrultuda hareket etmelidir. Öğretimin düzenlenmesinde öncelikle yapılması gereken, hangi yöntemin uygulanacağına karar vermektir. Seçilen yöntem; tekniklerin, araç ve materyallerin belirlenmesine rehberlik eder (Çelikkaya, 2008)

Öğrenme öğretme süreci bir bütün olarak düşünülürse, öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini veya gerçekleşiyse de ne kadar gerçekleştiğini belirleyebilmemiz için aktif öğrenme yaklaşımlarına göre uygun alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin de gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu tekniklerin temelinde gerçekten öğrenme sonucunda kazanılan becerilerin tek boyutuyla değil, farklı boyutları ile birlikte somut bir şekilde görülmesi yatmaktadır. Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanıldığında öğretmen öğrencisindeki, öğrenci kendisindeki veli de çocuğundaki öğrenme sürecini, öğrenme sonunda ortaya çıkan öğrenme ürünlerini ve öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini rahatlıkla takip edebilmekte ve sonuçları somut bir şekilde elde edebilmektedir. Son yıllarda öğrencilerin öğrenme ve öğretme ortamında pasif durumdan aktif duruma geçmesi konusunda yapılan çalışmalar oldukça artmıştır. Artık aktif öğrenmenin gerekliliği

yapılan çalışmalar ile net bir şekilde ortaya konmuştur. Aktif öğrenme ortamında gerçekleştirilen öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesinin de tek boyutta yapılması; yapılan etkinliklerin tam anlamıyla değerlendirilememesi ve eğitim ve öğretim sonucunda öğrencilere dönüt ve düzeltme verilmemesi şeklinde sonuçlanacaktır.(Okur, 2008)

Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkililiği üzerinde yapılan araştırmalar bütün öğrenmeler için gerekli tek bir öğretim yönteminin olmadığını göstermektedir. Yöntem ve tekniklerin etkisi öğretmene, öğrenci özelliklerine, konu alanına, kazandırılmak istenilen hedeflere göre değişmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çok iyi bilmesi ve kullanacağı duruma en uygun yöntemi seçmesi gerekir (Erden, 1997: s.98).

Yenilenen 2005 ilköğretim müfredatı alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımında değerlendirme sürecine katılması sağlanmıştır. Ayrıca her öğrenciye ulaşmak bu yöntemler ile daha kolay olabilmekte ve öğrencilerin seviyesini, eksiklikleri daha iyi görülebilmektedir. Öğretmenlerin yeni programda belirlenen alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşleri, bu teknikleri sınıf içinde uygulama çalışmalarının hangi düzeyde olduğu merak konusudur. Bu araştırma, öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine bakış açılarını belirlemek ve onların bu teknikler hakkındaki görüşlerini değerlendirmek üzere yapılmıştır.

1.1.2. Problem Cümlesi:

Sosyal Bilgiler Dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğretmenler tarafından ne düzeyde kullanılmaktadır?

1.1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ölçme değerlendirmenin öneminden ve alternatif ölçme değerlendirme araçlarından Portfolyo (Öğrenci Ürün) Dosyası ile performans ve proje ödevleri konusunda bilimsel bir çalışma ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Ülkemizde yeni yeni kullanılmaya başlanan bu araçların önemi, özellikleri, sınırlılıkları, kullanım yerleri, ölçme değerlendirme açısından ölçme düzeyleri, öğretmenlerimizin bu araçlar hakkındaki bilgileri, görüşleri, kullanım sıklıkları, kullanımını sırasında yaşanan güçlükler, çözüm önerileri araştırma süresince cevap aranacak sorunları oluşturmaktadır.

1.1.4. Araştırmanın Alt Amaçları

Bu araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaya alışılmıştır.

1. Öğretmenler ölçme ve değerlendirmede Portfolyo (Öğrenci Ürün) Dosyası, Performans görevi ve Proje Ödevi ölçme araçlarından en çok hangilerini kullanıyorlar?

2. Öğretmenler alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgiye sahip midir?

3. Alternatif Ölçme değerlendirme yöntemi araçlarından Performans görevi, proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyası ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir?

4. Alternatif Ölçme değerlendirme yöntemi araçlarından Performans görevi, proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından dezavantajları nelerdir.

5. Performans görevi, proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyası ölçme değerlendirmede niçin kullanılıyor?

6. Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?

7. Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları çalıştıkları okullara göre farklılık göstermekte midir?

8. Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları hizmet yılına göre farklılık göstermekte midir?

1.1.5. Araştırmanın Önemi

Toplumların kalkınması, ilerlemesi ve gelişmişlik düzeyi eğitimin gelişmişliğiyle doğru orantılıdır. Günümüz dünyasında eğitim alanında yapılan her türlü etkinliğin geri bildiriminin alınması iyi bir ölçme aracı ve değerlendirme sürecine bağlıdır.

Eğitim süreci içinde yapılan değerlendirmeler, yapılan eğitimle ilgili etkinliklerin ne kadar başarıya ulaştığını, öğrenmede oluşan eksikliklerin ve aksayan yönlerin belirlenmesiyle yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesiyle eğitim verimliliğinin artması sağlanmaktadır. Eğitim süreci sonunda yapılan değerlendirme etkinlikleri ise sürecin sonunda beklenen davranışların kazanılıp kazanılmadığının belirlenmesine olanak sağlamaktadır. 2005 yılında ülkemiz eğitim sisteminde yapılan değişiklikle sürecin değerlendirilmesine olanak sağlayan alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin etkin bir şekilde kullanılması amaçlanmaktadır. Testler öğrencinin başarı ve bilgi düzeyini ölçmeye yönelmiş ölçme/değerlendirme tekniklerinden biridir. Ancak öğrencilerin değerlendirilmesi gereken daha birçok özelliği vardır. Özellikle çoklu zekâ kuramı kapsamında, ortaya atılan farklı zekâ türleri dikkate alındığında testlerin öğrenci performansını belirleme de tek başına yetersiz kaldığı görülmektedir. Ülkemizde adı yavaş yavaş duyulmaya başlayan proje bazlı değerlendirme ve portfolyo değerlendirme yöntemleri öğrencilerin sadece bilgi ve başarı yönünden değil, grup çalışması, proje çalışmaları, sınıf içi etkinlikler, arkadaş çevresi ile etkileşimi gibi bir çok boyutu içeren bir değerlendirme sistemi

olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değerlendirme sistemi ile her öğrencinin sınıf içi etkinlikleri öğrenci ürün dosyasında toplanarak, öğrenci performansındaki gelişim daha ayrıntılı ve esnek bir şekilde değerlendirilebilir.

1.1.6. Sayılıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki temel sayılıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada öğretmenler görüşme sorularına samimi olarak gerçek duygu ve düşünceleriyle yanıt vermişlerdir.
2. Araştırma soruları ilköğretim okullarında görev yapan ve sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerin Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleriyle ilgili görüşlerini belirleyecek düzeydedir.
3. Araştırma sorularının kapsam geçerliliği için uzman kanısı yeterlidir.
4. Araştırmanın örnekleme evreni temsil edecek düzeydedir.

1.1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları veri toplama aracı olarak kullanılan ankette yer alan sorular ve öğretmenlerle yapılan görüşme formunda yer alan sorulardan elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırma, anket ve görüşme formunu yanıtlayan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Kilis ili Merkez, Polateli, Musabeyli Elbeyli ilçelerinden yansız bir şekilde seçilen ilköğretim okullarındaki 4 ve 5. sınıf sınıf öğretmenleri ile 6.7.8. sınıf sosyal bilgiler dersine giren alan öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.1.8. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, tarihsiz).

Ölçme: Bir niteliği gözleyip gözlem sonuçlarını sayı ve sembollerle göstermedir (Tekindal, 2005).

Değerlendirme: Elde edilen ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılarak bir karara ulaşılmasıdır (Tekin, 1994).

Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme: Öğrenci başarısının sayısal bir değer olarak ifade edilmesine ve öğrencilerin alt düzeydeki becerilerini ölçmeye odaklanan değerlendirmedir (Law ve Eckes, 1995).

Alternatif Ölçme ve Değerlendirme: Alternatif değerlendirme yaklaşımları, değerlendirmenin bir dizi test maddesine verilen yanıtta daha geniş bir anlam taşıdığı ve farklı boyutlarda ele alınması gerektiği düşüncesinden hareketle ortaya çıkmış bir kavramdır. Alternatif değerlendirme, sadece öğrencilere not vermek değil, öğrencilerin ilerleme aşamalarını ve tamamlamaları gereken eksiklikleri gösteren veya görmelerini sağlayan bir süreçtir (Eren, 2005).

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1998: s.84).

Nitel Araştırma: Verilerin sayılar biçiminde olmadığı görgül araştırmadır. (Punch 2005)

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÖLÇMENİN TEMEL KAVRAMLARI

2.1.1. Ölçmenin Tanımı ve Önemi

Ölçme, günlük hayatımızda çok önemli bir yere sahiptir. Günlük işlerimizin büyük çoğunluğunda ölçme, karar verme sürecinde bizlere yardımcı olur. Bazen en küçük kararları dahi verirken ölçme sonuçlarına başvururuz. Bu açıdan incelendiğinde ölçme; aslında sürekli iç içe olduğumuz bize hiçte yabancı olmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günlük hayatta olduğu kadar bilimin bütün dallarında da ölçme önemli bir yer tutar. Bilim, bir yanda kuramsal yapı ve öğeleri, diğer yanda deneysel veriler bulunan bir sistem olarak düşünülebilir. Bilim amacı bu sistem elemanları arasındaki ilişkileri meydana çıkarıp doğrulamak, doğrulanmış bağıntıları genellemek ve genellemelerden kanunlara varmaktır. Bir kuramsal yapının kurulmasında ölçme gerekmez, fakat o kuramsal yapıdan çıkarılan ilişkilerin doğru olup olmadığının belirlenmesi için gözlem ve ölçme zorunludur.(Baykul, 2000)

Ölçmeyle ilgili en genel tanım, “Geçerli Görgül Yollarla test edilebilecek kurallar çerçevesinde nesnelere belli özelliklere sahip oluş derecelerine göre sayılar ve semboller vermektir” (Magnusson, 1967). Ölçmenin eğitim ve psikoloji açısından en çok tercih edilen tanımı ise “bir niteliğin gözlenip gözlem sonucunun sayılarla veya sembollerle gösterilmesi” (Turgut, 1995) tanımıdır.

2.1.2. Ölçmenin Amacı

Ölçme, bizi ilgilendiren bir özellik veya nesnenin niceliğini belirlemeye yarar. Başka bir ifadeyle o özelliğin veya nesnenin niceliğine ilişkin bilgi verir. Burada amaç, üzerinde çalıştığımız, özellik ya da nesne ile ilgili sayısal veri elde etmektir. Eğitimde ölçmenin başlıca iki amaca hizmet ettiğini düşünebiliriz. Bunlardan ilki, öğrencinin erişti durumunun değerlendirilmesi iken, ikincisi öğretimin niteliğinin değerlendirilmesidir. Buna göre eğitim programlarının hem etkili, hem de eksik yanları ölçme ve değerlendirmelerle ortaya çıkabilmekte ve düzeltmeler yapılabilmektedir. Eğitimciler ölçme işlemini genellikle iki amaç için kullanırlar. Bunlar; öğrencilerin öğrenme yeteneklerini belirlemek ve öğrencilerin neler öğrendiklerini belirlemektir (Yıldırım,1983, s.18, Akt. Nihat Şimşek)

2.1.3. Ölçmenin Türleri

Daha önce yapılan tanımında ölçmeyi “gözlem sonuçlarının sayılarla ve sembollerle ifade edilmesi” olarak belirtmiştik. Buna göre gözlem sonuçları elde edilirken gözlemin ne şekilde yapıldığı ölçmenin türlerini ortaya çıkarmıştır.

2.1.3.1. Doğrudan Ölçme:

Doğrudan ölçme, ölçmeye konu olan değişkenlerin değerlerinin, araya bir başka değişken sokulmadan doğrudan doğruya gözlenerek gözlem sonuçlarının bir sayı yada sembolle ifade edilmesidir(Turgut,1995). Doğrudan ölçmede değişkenlerin değerleri doğrudan doğruya gözlemlenebilir. Örnek: Sınıftaki öğrencilerin boy sırasına dizilmesi.

2.1.3.2. Dolaylı Ölçme :

Ölçülmek istenen değişkenin veya özelliğin doğasına bağlı olarak bazı durumlarda doğrudan gözlem yapılamaz bu durumda ölçme işlemi, ölçülmek istenen değişken veya özellik bir başka değişken veya özellik yardımı ile gözleyerek yapılmaya çalışılır bu tür ölçmelere dolaylı ölçme adı verilir (Tekin,2000).

2.1.3.3. Türetilmiş Ölçme :

Sosyal bilimler ve fen bilimlerinde bazı değişkenler, birden fazla değişken ve bu değişkenler arasındaki ilişkiye dayanan bağıntılar yardımıyla tanımlanmaktadır. Tanımları gereği bu tür değişkenlerin ölçümleri, değişkenin tanımında yer alan diğer değişkenler ve bu değişkenler arasındaki bağıntıyı ifade eden aritmetik işlemler sonucunda elde edilebilir. Bu şekilde yapılan ölçme, türetilmiş ölçme olarak tanımlanır (Tekin,2000). Özkütlesi ölçülmek istenen bir cismin önce kütlesi ölçülür, daha sonra hacmi ölçülerek birbirine oranlanmasına özkütle bulunur. Yani ölçümler sonucunda birden fazla değişkenin birbirine oranlanmasıyla uygulanan aritmetik işlemler sonucu oluşan ölçümdür.

2.2. DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

2.2.1. Değerlendirmenin Tanımı ve Önemi

Değerlendirme, ölçüm sonuçlarının ne anlama geldiği, ölçüm sonuçlarının değerlendirildiği ve kanaatlerin oluştuğu daha kapsamlı bir terimdir. Değerlendirme bir yargılama işlemidir ve iki olgunun karşılaştırılmasına dayanır. Değerlendirme, ölçümlerden bir anlam çıkarmak ve ölçülen nesnelere hakkında bir değer yargısına ulaşmaktır. Elde edilen ölçümlerden bir anlam çıkarmak için, söz konusu ölçümlerin bir ölçüt ile karşılaştırılması gerekir. Her değer yargısı, kesinlikle bir ölçme sonucu ile bir ölçütün karşılaştırılmasına dayanır (Tekin, 2000, s.39).

Ölçme değerlendirme kavramları sürekli karıştırılır. Hatta birbirlerinin yerine dahi kullanıldığı görülmektedir. Oysa ölçme gözlem sonuçlarının sayı ve

sembollerle ifadesi iken değerlendirme ölçme sonuçlarının yorumlandığı, çıkarımlara ulaşılan sonuçlandırma işlemidir.

Yukarıda belirtilen ifade ölçme ve değerlendirme kavramları arasındaki farkı gösteriyor gözükse de, aslında iki kavram arasında görünmeyen bir ilişki vardır. Çünkü ölçme işlemi ile elde edilen sayısal ya da sembolik veriler, değerlendirme işlemi ile bir anlam kazanır. Sonuç olarak bu iki İşlev, ölçme ve değerlendirme birbirinin tamamlayıcısıdır.

Genel olarak amaçlarına göre üç değerlendirme yaklaşımından söz edilmektedir. Bu yaklaşımlar eğitim-öğretim sürecinin değişik aşamalarında uygulanır. Bu üç yaklaşım;

Eksikleri Belirleyici (diagnostik) Değerlendirme

Bu değerlendirme şekli, bir ünitenin öğretimine başlamadan önce öğrencilerin o ünite hakkındaki bilgilerini ve anlama seviyelerini tespit etmek amacıyla yapılır. Bu değerlendirmenin başka bir adı da ön-test yaklaşımıdır. Bu yolla öğrencilerin seviyesini ve yanlış anlamalarını belirleyen öğretmen, ilgili ünitenin öğretimine ona göre planlar. Eğer ünitenin başlangıcında böyle bir test uygulanmamış ise, konu ilerledikçe herhangi bir aşamada öğretmen bu yaklaşımı kullanarak öğrencilerinin ihtiyaçlarını belirler. Bu belirlenen ihtiyaçları karşılama yöntemleri öğretmen tarafından düşünülerek geliştirilir ve uygulanır (YÖK, 2002).

Şekillendirici Değerlendirme

Bu yaklaşım eğitim ve öğretim süreci ilerlerken öğrencilerin öğrenmelerini ve gelişimlerini değerlendirmeyi amaçlar. Öğretmen öğrencilerinin öğrendikleri ve öğrenemedikleri konu ve kavramları, onlara güdeleyici bir şekilde ileterek motivasyonları artırır. Bu değerlendirme sürekli olmalı ve bireysel olarak öğrencilerin izlenmelerine dayanmalıdır. Böylece istenilen davranış değişiklikleri geliştirmek amacına ulaşmış olur (YÖK 2002).

Tamamlayıcı Değerlendirme

Tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımı, değerlendirmedeki en son aşamadır. Bu yaklaşımla, öğrenci eğitim-öğretim süreci sonunda bir bütün olarak değerlendirilir. Yani öğrenme etkinlikleri sonucunda öğrencinin neleri kazanıp neleri kazanmadığı bu yaklaşımla belirlenir (YÖK 2002).

2.3. DEĞERLENDİRME VE ÖLÇME İLİŞKİSİ

1. Değerlendirme ölçmeyi de içine alan bir kavramdır. Bu yüzden ölçmeye göre daha kapsamlıdır.

2. Ölçme ve değerlendirme sürecinde, önce ölçme işlemi sonra değerlendirme süreci gelir. Bu sıra değişmez. Ölçme sonucuna dayanmayan bir değerlendirme olsa olsa bir önyargı ya da temelsiz bir tahmin olur.

3. Ölçme daima objektiftir. Fotoğraf çeker gibi durumu ortaya koymalıdır. Değerlendirme ise sübjektiftir (özneldir). A dersinde 50 sorunun 25' ini doğru cevaplayan geçer not alırken, B dersinde 50 sorunun 20' sini doğru cevaplayan, başarılı sayılabilmektedir (Yılmaz, H. 2007).

2.4. GELENEKSEL ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

Geleneksel ölçme değerlendirme teknikleri yazılı sınavlar, testler ve sözlü sınavlardır. Bu teknikler öğrenme süreci bittikten sonra, belirlenen bir zamanda (ünite sonu, dönem sonu vs.) öğrencilerin öğrenme düzeylerini ölçmek için kullanılmaktadırlar. Öğrenmenin sonucunu ve bilginin sınavda sorulan soru içeriğinde uygulanmasını ölçerler (Kılıç, 2006).

Geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını Korkmaz üç varsayım üzerine kurmuştur.

- Ne öğrettiğimizi ve öğrencinin gerçekte ne öğrendiğini (öğrenme yeterliliklerini) kanıtlayabilmemiz için kâğıt kalem testlerine ihtiyacımız vardır.
- Öğrenciye bilgiyi, onu sürecin sonunda değerlendirmek üzere aktarırız.
- Öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme süreci birbirinden farklıdır (Korkmaz, 2004:62).

2.5. ALTERNATİF ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

Öğretmenlerin öğrencilerin gelişimlerini inceleyecek uygun değerlendirme yöntemlerini bulmaları çok önemlidir. 1980 sonları 1990 başlarında öğrencilerin okuldaki başarılarını ve performanslarını değerlendirme konusu, değerlendirme reformu içinde genel bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Yeni değerlendirme anlayışı; güvenilir, performans temelli, gerçekçi, yapılandırmacı ve uygulanabilir özelliklere sahiptir. Alternatif değerlendirme yaklaşımları değerlendirme sürecinde öğrenciyi-öğrenenin özelliklerini merkeze alır. Çağdaş öğrenme-öğretme yaklaşımlarını benimseyen okullar genellikle öğreneni merkeze alan öğrenme-öğretme yaklaşımlarını uygulayıp alternatif değerlendirme yaklaşımlarını ve araçlarını tercih etmektedirler. Alternatif değerlendirme yaklaşımları ve araçları öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgisi arasında ilişki kurması ve karşılaştığı problemlere çoklu çözüm yolları üretebilmesi için olanak yaratır (Korkmaz, 2004).

Alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımında öğrenmenin ölçümünün öğrenme sürerken yapılması gerektiği savunulmaktadır. Ölçme değerlendirmeyi

öğrenmeden koparmadan yapmaya çalışmaktadırlar. Bu yaklaşımda öğrenme sürecinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi ön plandadır. Bilgilerin öğrenilirkenki içerik içerisinde uygulanmasını ölçmeyi amaçlarlar. Bu durumda alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin de öğrenme süreçleri içerisinde uygulanması gerekir (Kılıç, 2006:43).

Alternatif değerlendirme çoktan seçmeli ya da boşluk doldurma olmayan herhangi bir değerlendirmeyi tanımlar. Alternatif değerlendirme yöntemlerinin en yaygın olanları performansa dayalı ya da portfolyo temelli değerlendirmelerdir. Performans değerlendirmesi öğrenciden ne yapabildiklerini anlatmaları değil göstermelerini istemek ve öğrenciler bir şey yaparken, bir ürün yaratırken onları gözlemlemektir. Portfolyo değerlendirmesi ise zamanla toplanmış olan ürünlerin ve öğretmenin gözlemlerinin değerlendirilmesidir (Malekan, 2003:108).

Alternatif değerlendirme yaklaşımları, değerlendirmenin bir dizi test maddesine verilen yanıtta daha geniş bir anlam taşıdığı ve farklı boyutlarda ele alınması gerektiği düşüncesinden hareketle ortaya çıkmıştır. Bu nedenle;

- Etkin öğrenme ortamları için değerlendirme konusundaki yenilikler, öğrenme ve değerlendirmenin iç içe geçtiği materyallerin kullanıldığı yapılara dönüşmesini gerekli kılar.
- Değerlendirme, sadece öğrencilere not vermek değil, öğrencilerin ilerleme aşamalarını ve tamamlamaları gereken eksiklikleri gösteren veya görmelerini sağlayan bir süreç olarak düşünülmelidir.
- Etkin öğrenme ortamlarıyla ilişkilendirilen değerlendirme yaklaşımlarını başarı temelli değerlendirme yaklaşımları olarak ifade etmek mümkündür.
- Başarı temelli değerlendirme, yanıtların doğruluğunu tespit etmekle kalmayıp, yanıtlama aşamasındaki düşünme süreçlerinin niteliğini de belirlemeyi amaçlamaktadır.
- Bu tür değerlendirme, öğrencileri bildikleri üzerinde daha çok düşünmeye teşvik edebileceği gibi, öğretimin daha anlamlı ve yansıtıcı hale gelmesini de sağlayabilir (Yurdabakan, 2007).

Alternatif değerlendirme yaklaşımları;

Beceri ve bilginin kullanımı birbiriyle bağlantılı, tamamlanmış ve ortamlara uyum sağlamış etkinlikleri ölçer.

Müfredat programının içine yerleşmiştir. Sadece amaca yönelik ölçme yapan standardize edilmiş, yönergeli etkinliklerden ayrıştırılabilir. Başka bir deyişle alternatif değerlendirme anlamlı öğrenme deneyimleri demektir.

Esnektir. Farklı sunuş şekillerine ve öğrencilerin tercih ettikleri öğrenme biçimine olanak sağlar.

Öğrencilerin kendi öğrenme biçimlerini ve düşüncelerini analiz etmelerini sağlamak yoluyla kendine dönük düşünmeyi ve kendini irdelemeyi öğretir (Korkmaz, 2004:61).

2.5.1. Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Avantajları

Ysseldyke ve Olsen'in 1999'daki araştırmalarına göre ölçme ve değerlendirmenin en büyük avantajlarından biri, bireysel farklılıklara, gelişimsel seviyelere, zeka farklılıklarına ve öğrenci biçimlerine uyarlı olmasıdır. (Elharrar, 2006)

Elharrar Alternatif Ölçme ve Değerlendirmenin avantajlarını şu şekilde sıralamaktadır;

- Alternatif ölçme ve değerlendirme kullanımı bütün öğrencilere bilgi çevrelerini bireyleştirmede yardım eder.
- Eğer uygun bir şekilde yapılır ve yönetilirse, alternatif değerlendirmeler çeşitli öğrenci bilgi stilleri, kültürel çevreleri ve ustalık seviyelerinin ihtiyaçlarıyla karşılaşabilir.
- Alternatif ölçme ve değerlendirmeler öğretmene, öğrenci yetenekleri ve ilerlemelerindeki girdileri sağlar. Ayrıca, öğrenci anlamalarında onların disiplin araçları kullanımında ve onların var olan yetenek seviyelerinde öğretmene zengin bilgi sağlar.
- Alternatif ölçme ve değerlendirme öğrenci performansının güçlü ve güçsüz yanlarının kullanılabilir ve teşhis edilebilir geribildirimini sağlayabilir

2.5.2. Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Dezavantajları

Alternatif değerlendirmeler sayısız yararlar sunarken; birkaç problemi, kusurları ve olası meydan okumaları da beraberinde getirmektedir. Geleneksel testler doğru-yanlış cevapların objektif kavramlarının esasında puan verme olarak tanımlanırken; alternatif temelli değerlendirmeler sık sık insan yargılamaları gerektirmektedir (Elharrar, 2006).

Öğretmen yargılamasına dayanan bir değerlendirme elbette ki objektif olmayacaktır. Çünkü öğrenci değerlendirmesinde bireyin kişisel fikirleri ön plan çıkmaktadır. Bu noktada Herman (1997), eğer bir değerlendirme bir öğretmen

tarafından, değerlendirilen bir öğrencinin becerileri ve yetenekleri kadar öğretmenin kişisel özelliklerini ve önyargılarını yansıtır, değerlendirme öğrenci kabiliyetini iyi temsil etmeyeceğini belirtmiştir (Akt; Elharrar, 2006). Bu nedenle de değerlendirmeler risk altında kalmaktadır. Çünkü öğretmenlerin ölçümleri öğrenci performanslarını etkilemiştir. Doğru dürüst uygulanmadığı zaman, değerlendirmeler basmakalıp örnekler ya da problemlerin ortaya çıkışı ile sonuçlanabilir. Ayrıca alternatif değerlendirmeler, öğretmenlerce kişisel ön yargılarla değerlendirildiğinde, öğrenci performansı değerlendirmesi cins, ırk, önceki akademik başarı, disiplinle ilgili örnekler ya da öğrencinin sosyo-ekonomik geçmişi gibi konu dışı faktörler yüzünden etkilenmiş olabilir (Elharrar, 2006).

Alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarına olan talepler, uygulanması gerekliliğine ilişkin baskılar ve getirdiği zorluklar düşünüldüğünde uygulanmada caydırıcı olabilmektedir. Çünkü alternatif değerlendirme uygulamada oldukça zaman gerektirmekte ve bu faktör maalesef okullardaki eğitimde engelleyici olarak öğretmenlerin ve öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Çünkü öğretmen verilen öğretim programı içine alternatif değerlendirme uygulamalarını yerleştirmektedir. Bu zaman faktörünün engelleyiciliğine öğretmenlerdeki bilgi eksiklikleri eklendiğinde uygulamalarda sorunlar yaşanmakta ya da verimli bir uygulama yapılamamaktadır. Bu konuda Stone (2001) yaptığı bir araştırma sonrasında öğretmenlerin, alternatif değerlendirme uygulamalarının zamanı çok tükettiğini ve sınıf içinde alternatif değerlendirmeyi yerine getirmede yeterli değerlendirmeleri yapmadıklarını ve bu değerlendirme çalışmalarını uygulamak için okulların çok fazla bütçe ayrımları gerektiğini belirtmiştir. (Akt; Zimbicki, 2007).

2.6. PERFORMANS DEĞERLENDİRMEDE DERECELEME ÖLÇEKLERİ (RUBRİKLER)

2.6.1 Rubrik Nedir?

Rubrik, belli bir öğretim süreci sonunda beklenen öğrenci performansının farklı boyut ve düzeylere bölünerek değerlendirilmesidir. Herhangi bir performansı değerlendirmek için oluşturulan ölçme aracına uluslararası literatürde “Rubric” denilmektedir. Bu araç ülkemizde “Puanlama Yönergesi”, “Dereceli Puanlama Anahtarı”, “Değerlendirmeye Esas Ölçütler”, “Değerlendirme Ölçeği”, “Değerlendirme Formu” ya da “Derecelendirme Ölçeği” olarak adlandırılmaktadır (Sezer, 2005).

Bu ölçekler ile çocukların çeşitli alanlardaki performans düzeyleri ve kişilik özellikleri tanımlanan ölçütler aracılığı ile derecelendirilir. Tanımlanan bu ölçütlerin belirlenmek istenilen özelliği ya da durumu açıkladığı kabul edilir. Derecelendirme sistemi puanla ya da “az, orta, çok” ve bunun gibi çeşitli ifadelerle olabilir. Ölçekler, okul rehberlik uzmanları, ölçme-değerlendirme uzmanları, çocuk gelişimi uzmanları ve öğretmenler tarafından hazırlanabilir. Derecelendirme ölçekleri, bireylerin

algılayış biçimi ile başka bireylerin nitelik ve davranışları hakkındaki gözlem sonuçlarının ya da kanıların farklı dereceler içinde saptanmasına olanak veren bir ölçme aracıdır. Derecelendirme, gözlem sırasında ya da sonrasında yapılabilir. Derecelendirme ölçekleri bireysel olarak kullanılmakla birlikte kişilerin özelliklerini başka bireylerle de karşılaştırmaya olanak verdikleri ve hazırlanmaları bir ölçüde kolay olduğu için her türlü gözleme dayalı davranışların ölçülmesinde ve özellikle kişilik ve tutumların ölçülmesinde çok kullanılmaktadır (Özgüven,2007).

2.6.2.Rubrik Tipleri

Performans değerlendirmede kullanılan rubrikler bütünselci (holistic) ve çözümleyici (analitik) olmak üzere iki türdür.

2.6.2.1 Bütünselci (Holistic) Rubrik:

Bütünselci rubrikler performansın kalitesini ifade eden tek bir hüküm üzerine puan verilerek değerlendirme yapmaktadır. Bir başka deyişle herhangi bir etkinlik/ürünün tek boyutu üzerine değerlendirmeyi amaçlayan bir bütünselci rubriğin ölçütlerinden birine verilmiş puan, genel olarak kalite, yeterlilik ve belirli bir içerik ve becerinin anlaşılması üzerine odaklanmaktadır (Linn&Gronlund, 1995: 255). Bu nedenle bütünselci rubriklerin kullanımında puanlama süreci çözümleyici rubriklerin kullanımından bir parça daha hızlı sonuçlanabilir. Temel olarak öğrencinin başarabileceği/becerebileceği şeyin genel bir duyusu elde edilmek istendiğinde bütünselci rubrikler bir anahtar olarak görev yapmaktadır. Bütünselci rubrikler benzersiz olmamalarına karşın toplam bir performans değerlendirmesi gerektiğinde öğrenciye sınırlı da olsa bir geri bildirim sağlamaktadır (Mertler, 2001:2 ; Rincker, 2002; Truemper, 2004:562; Dornisch&Mc Loughlin, 2006: 2; Thibodeau, 1999: 51)

Tablo 1 Bütünselci (Holistik) Rubric Örneği

ÖDEV DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ	
Puanlar	Tanımlar
5	Konunun tamamını anladığını gösteriyor. Ödevin bütün koşullarını yerine getirmiş.
4	Konuyu epeyce anlamış. Ödevin koşullarını yerine getirmiş.
3	Konuyu kısmen anlamış. Çoğu koşulları yerine getirmiş.
2	Problemi biraz anlamış. Koşulların birçoğu yerine getirilmemiş.
1	Problemi hiç anlamamış.

2.6.2.2 Çözümleyici (Analitik) Rubrik:

Çok boyutlu bir ölçüt üzerine değerlendirmeyi amaçlayan çözümleyici rubrikler ise, bir performans görevinde öğrenciden gerçekleştirmesi beklenen ürünün ya da sürecin her türlü ögesini analiz etmeye yönelmektedir. Dolayısıyla çözümleyici rubriklerin kullanımı puanlama sürecinin belirgin bir şekilde yavaşlamasına neden olabilmektedir. Ayrıca böyle bir rubriği hem yapılandırmak hem de kullanmak zaman alabilir. Bununla beraber çözümleyici rubriklerin kullanımı daha güvenilir ve nitel bir değerlendirmeyi beraberinde getirmektedir. Öğrenciler, bütünselci rubrikte kullanılmayan bireysel puanlama ölçütlerinin her birine yansıyan performansları üzerine belirli bir geri bildirim almaktadırlar. Bu şekilde belirli bir öğrenci etkinliği ve farkındalığının bir profilini oluşturmak mümkün olmaktadır (Mertler, 2001: 2; Rincker, 2002; Truemper, 2004: 562; Dornisch&Mc Loughlin, 2006: 2; Thibodeau, 1999:51)

Tablo 2 Problem çözüme etkinliği için hazırlanmış analitik rubrik örneği

PROBLEMİ ANLAMA	<p>0: Problemi tamamen yanlış anlamış.</p> <p>1: Problemin bir kısmını yanlış anlamış veya yanlış yorumlamış.</p> <p>2: Problemi anlamış.</p>
ÇÖZÜM İÇİN PLAN YAPMA	<p>0: Probleme uygun olmayan plan yapmış.</p> <p>1: Çözüm için kısmen doğru plan hazırlamış.</p> <p>2: Hazırladığı planı gerektiği gibi uyguladığında doğru sonuca ulaşır.</p>
ÇÖZÜM	<p>0: Çözüm yanlıştır ya da uygun olmayan plan yaptığı için yanlış cevap bulmuş.</p> <p>1: İşlem hatası yapmış, soruyu yanlış anladığı için yanlış cevap bulmuştur, sorunun bir kısmını çözebilmiş.</p> <p>2: Doğru cevabı bulmuştur.</p>
CEVABIN DOĞRULUĞUNU KONTROL ETME	<p>0: Cevabın doğruluğunu kontrol etmemiş.</p> <p>1: Cevabı kısmen kontrol etmiş.</p> <p>2: Cevabın doğruluğunu kontrol etmiş.</p>
BENZER BİR PROBLEMİ KURMA	<p>0: Benzer bir problemi kuramamış.</p> <p>1: Benzer bir problemi kısmen kurmuş.</p> <p>2: Benzer bir problemi kurabilmiş.</p>

2.7.PERFORMANSA DAYALI ÖLÇME DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ

2.7.1 Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)

Ürün seçki dosyası, öğrencinin çalışmalarını, gösterdiği gayreti, geçirdiği süreci ve özgün çalışmalarını yansıttığı koleksiyonudur. Ürün seçki dosyası, öğrencinin çalışmalarının bir dosya içinde toplanmış halidir. Öğrencinin yüksek nitelikli ödevlerini içerir. Ürün seçki dosyası içinde; ödevler, proje sonuçları, raporlar, öğrencinin kendini yansıttığı diğer yazılı çalışmalar, yani öğrenmeyle ilişkilendirilen birçok etkin malzeme bulunabilir. Ürün seçki dosyasının kapsamında, öğrencinin nasıl değerlendirileceğini, yaptıklarının değerinin ne olduğunu anlayabilmesi için değerlendirme ölçütleri de yer alır (MEB, 2004).

Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Kullanım amacına ve içeriğinde yer alan ürünlere göre, farklı ürün dosyaları vardır. Amaca ve belirlenecek politikalara göre ürün dosyası tipi tercih edilir.

Gilman, Andrew ve diğerleri (1998) portfolyo kullanımının avantajlarını şöyle açıklıyor:

1. Portfolyo ile hem ürün hem de süreç değerlendirilmektedir.
2. Öğrenme ve değerlendirmeyi bütünleştirir.
3. Değerlendirme tek bir puanla sınırlı değildir.
4. Öğrencinin gelişimi hakkında daha fazla bilgi verir.
5. Öğrencileri kendi kendilerine öğrenmeye teşvik eder.
6. Öğrenciler değerlendirme sürecinin bir parçası olduğunu hisseder.
7. Yaşam boyu öğrenme için gerekli olan yetenekleri geliştirmeye yardım eder.
8. Gerçekten sınav kâğıdı okuma yükünü azaltabilir.
9. Portfolyo ile kazanılan bilgi anlamlı ve önemlidir.
10. Uygun ve anlaşılabilir bir içerikle öğrencilerin çalışma örneklerinin devamlılığını sağlar.

11. Düşünme yeteneklerini ve global anlamayı değerlendirir.

12. Ailenin de uygun bulduğu bir değerlendirme biçimidir.

Portfolyo çalışmaları eğitim-öğretim faaliyetleri süresince hazırlanır. Portfolyo çalışmalarını tamamlama; aile, öğretmen ve öğrencilerin sorumluluk ve rollerinde yoğun bir değişmeyi gerektirir (Melograno, 1994).

Geleneksel ölçme araçlarıyla öğrencinin bilgisi sınırlı bir zaman diliminde ölçülmeye çalışılmakta, öğrencinin kendi başarısını ve eksiklerini görme fırsatı verilmemekte, öğrencinin oluşturduğu öğrenme şeması hakkında yeterli bilgi sunulmamaktadır (Romberg, 1993; Shepard, 1989; Mumme, 1990; Akt; Baki ve Birgin, 2004). Testler bireyin gelişimini ve bütün potansiyelini açığa çıkarmaz. Bu nedenle Portfolyo değerlendirmesi geleneksel anlayışın öngördüğü değerlendirmeden ziyade, toplam kaliteyi yakalama adına üretimi gerektiren performans değerlendirmenin bir biçimi olarak ifade edilebilir. Geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarında öğrenci değerlendirme sürecinin belirlenmesinde söz sahibi değildir. Ancak ürün seçki dosyasıyla öğrenci oluşturacağı dosyanın içeriğinin belirlenmesinde söz sahibi olmaktadır. Geleneksel ölçme yaklaşımlarında önceden yapılandırılmış durumlarla sonuç ortaya konmaya çalışılırken ürün seçki dosyası süreç boyunca öğrenciyle birlikte yapılandırılır. Öğrenci öğretmeninden sürekli geri bildirim alarak hatalarını düzeltebilir.

2.7.1.1. Ürün Seçki Dosyalarının Sınırlılıkları

- Ürün seçki dosyasında yer alan işleri kimin yaptığı sorunu
- Dürüstlük sorunu: Amerika’da yapılan bir araştırmada, öğrencilerin % 78’i kopya çektiklerini ve % 93’ ü hiç yakalanmadıklarını söylemişlerdir. Öğretmen için de, acaba öğrencisinin işlerini ne denli dürüstçe sunacak sorusu gündeme getirilebilir.
- Öğretmenler de test sonuçlarını yanlış kullanabilirler.
- Öğrencilerin kayıtlarını saklayacak yer sorunu.
- Nesnellik sorunu: Eğer iki farklı uygulamacı test skorlarını değerlendirdikten sonra aynı sonuçlara ulaşıyorlarsa nesnellikten söz edilebilir.
- Güvenirlilik: Güvenirlilik, nesnel puanlama, puanlanan madde sayısı, sonuçların geçerliği, maddeler arasındaki ilişkiler gibi pek çok değişken bir kavramdır.
- Alınan notlar ürün seçki dosyasını değerlendirene göre değişebilir. (<http://www.reformturk.com>)

2.7.1.2 Ürün Seçki Dosyasının Bölümleri

Ürün Seçki Dosyası Üç Ana Bölümden Oluşur.

1. Özgeçmiş: Bu bölüm, önemli projelerin ya da elde edilen ürünlerin gelişimsel tarihini yansıtır. Bu bölümün hazırlanış amacı; okuyucuya, ‘öğrenci başlangıçta neredeydi’ ve ‘bu aşamaya nasıl geldi’ sorularının yanıtlarını vermektir.

2. Ürünler dizini: Ürün seçki dosyası da yer alan her türlü çalışmayı kapsar. Buna bir anlamda içindikiler bölümü diyebiliriz.

3. Yansıtma: Öğrenci, çalışmalarının eleştirilmesini ya da onların performansını nasıl geliştirdiğini, neler öğrendiğini, nelerin iyileştirmeye açık alanları olduğunu yansıtmak isteyebilir.

Örneğin;

- Bundan ne öğrendim?
- Neyi iyi yaptım?
- Niçin bu maddeyi seçtim?
- Bu maddede neyi geliştirmek istedim
- Yeterliğim hakkında ne hissediyorum
- Problemlili olduğum alanlar nelerdi?

2.7.1.3. Ürün Dosyası tipleri

Haladyna (1997) öğrenci ürün dosyalarını; ideal, sergileme, belgeleme, değerlendirme ve sınıf tipi olmak üzere beş gruba ayırmıştır. Aşağıda bu ürün dosyalarının özellikleri kısaca açıklanmıştır:

1.İdeal Öğrenci Ürün Dosyası: Not verme amaçlı olarak kullanılmaz, amaç öğrencinin gelişimini ve öğrenme sürecini yansıtmasıdır. Öğrencilerde not kaygısı olmadığı için, olumlu bir yaklaşım sunar. Öğrencinin çok farklı düzeydeki çalışmalarını içerir.

2.Sergileme Tipi Öğrenci Ürün Dosyası: Öğrencilerin yaptıkları en iyi ürünlerden, yani öğrencinin kendini en iyi yansıttığına inandığı çalışmalardan oluşur. Genellikle görsel ve performansa dayalı sanatlarda kullanılır. Öğrencinin en yüksek performansını gösterecek ürünlerin sergilenmesi amaçlanır. Daha çok sonuç ya da ürün değerlendirme amacıyla kullanılır.

3. Belgeleme Tipi Öğrenci Ürün Dosyası: Öğrencinin farklı zamanlarda ve farklı düzeylerde hazırladığı çalışmaları içerir. Daha çok süreci değerlendirmek amacıyla kullanılır. Öğrenci gelişiminin kayıtları ile öğrencinin kendini yansıttığı çalışmalar bulunur. Değerlendirme aşamasında öğretmen değerlendirmeleri yer alır.

4. Değerlendirme Tipi Öğrenci Ürün Dosyası: Belirli bir amaç doğrultusunda öğrenci gelişiminin izlenmesi söz konusudur. Öğrencilerin belirli ölçütlere göre hazırladıkları en iyi çalışmalar yer alır. Öğrencinin rahatça ürün seçmesine izin verilir. Öğrencinin ve öğretmenin sonraki öğrenme etkinliklerini hazırlamasına yardımcı olur. Ayrıca, öğretmen veya okul tarafından değerlendirilme özelliğine sahiptir. Dolayısıyla, kapsamlı değerlendirmeler için kullanılabilir. Daha çok sonuç ya da ürün değerlendirmede kullanılır.

5. Sınıf Tipi Öğrenci Ürün Dosyası: Her öğrenciye ait çalışma özetlerinin, öğretmen yorumlarının, etkinliklerin ve planların bulunduğu dosyadır. Öğretim amaçlarına hizmet etmesine rağmen, öğrenci başarısını ve gelişimini göstermediği için değerlendirmede bazı sınırlılıkları vardır. Süreci ve ürünü değerlendirmek amacıyla kullanılabilir.

2.7.1.4. Öğrenci Ürün Dosyasının Amacı Nedir?

- Öğrencinin öz disiplin ve sorumluluk bilincini geliştirmek ve kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırmak,
- Müfredata bağlı olarak gerçekleştirilen yazılı ve sözlü değerlendirmeler ve standart testler dışına çıkarak, alternatif bir değerlendirme yöntemi geliştirmek,
  - Öğrencinin gelişimini kanıtlarla ve daha sağlıklı izleyebilmek,
  - Öğrencinin gelecekteki öğrenmelerine bilgi sunmak ve ışık tutmak,
  - Öğrencilerin yeteneklerini sergilemek ve ilgi alanlarını geliştirmek,
  - Öğrencilerin arkadaşlarının gelişimini izleyerek birbirlerine yardımcı olmalarını sağlamak ve böylelikle gelecekte yapacakları ekip çalışmalarına başlangıç yapmak,
  - Öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmeye yardım etmek,
  - Öğretmene eğitsel kararlar vermede yardım etmek,
  - Aile ile iletişimi sağlamak,
  - Ürün ve süreci değerlendirmek için bilgi toplamayı sağlamak,
  - Programın amaçlarını değerlendirmek için eğitimcilere yardım etmek,
  - Yazma, okuma ve düşünme becerileri arasında bağlantı sağlamak,
  - Öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi, katılımlarının sağlanması, onların çalışmasını teşvik etmesi.

2.7.1.5. Öğrenci Ürün Dosyası Neleri İçerir?

Öğretmen tarafından hazırlanan rehber (öğrencilerin gelişim dosyasının ne olduğunu anlamalarına, kendi gelişim dosyaları için neler yapmaları gerektiğini anlamalarını kavrar.)

- Öğrencilerin yazılmış ödevleri(taslak ya da bitmiş parçaları)
- Araştırmalar, problemler ve stratejiler
- Diyagramlar, fotoğraflar, resimler
- Video - kaset ve ses kasetleri ya da CD'ler
- Grup ödevleri ve projeler
- Öğretmen anekdotları
- Öğrencilerin mektupları
- Öğretmen kontrol listeleri
- Öğrencilerin zorlukla tekrar yapmak istediği ödevler
- Özel ödevlerin içinden seçtiği örnekler
- Değerlendirme kâğıtları (öğrenci çalışmalarındaki gelişimlerin değerlendirilmesinin nasıl yapılacağını gösteren kâğıtlar).

2.7.1.6. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğretmenin Rolü Nedir?

- Öğrenci ürün dosyası çalışması sürecinde öğretmen, öğrencilere rehberlik eder ve yardımcı olur.
- Öğrenci ürün dosyasının kapsamının ne olacağı konusunda ısrık tutar.
- Öğrenci ürün dosyasına hangi çalışmaların dâhil edileceği öğrencinin sorumluluğundadır, kararları öğretmenle öğrenci birlikte alabilirler.
- Öğrenci ürün dosyasının değerlendirilmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Ancak değerlendirme ölçütleri baştan belirlenmeli ve bu ölçütler açık ve anlaşılır bir biçimde öğrenci ve veliye sunulmalıdır.

2.7.1.7. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğrencinin Rolü Nedir?

- Öğrenci ürün dosyası, öğrenciye ait bir çalışma olduğundan en önemli aşama, öğrencinin öğrenci ürün dosyasına hangi çalışmaları dâhil edeceğini saptamasıdır. Bu konuda öğretmen yardımcı olacaksa da karar öğrenciye ait olacaktır.
- Öğrenci ürün dosyası çalışması kapsamına girecek olan çalışmaların belgelenmesi çok önemlidir. Öğrenci yaptığı çalışmayı resimlerle belgelemek gereğini duyabilmelidir. Ölçütler listesinin öğrenci tarafından çok iyi kavranması öğrencinin çalışmalarını sağlıklı değerlendirebilmesi açısından çok önemlidir.

2.7.1.8. Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Velinin Rolü Nedir?

- Veli, ürün dosyasının öğretmen için anlamını, programın bir parçası olarak nasıl kullanıldığını, öğrenciler için önemini ve değerlendirmenin bir parçası olarak nasıl kullanıldığını çok iyi kavramalıdır.

2.7.1.9. Öğrenci Ürün Dosyası Hazırlama Sürecinde Öğretmenin Yapacakları

- Öğrenci ürün dosyasının sınıfa tanıtılması. Varsa bir örneğinin öğrenciler gösterilmesi.
- Öğrencilere ürün dosyasının bir değerlendirme aracı olduğunun söylenmesi
- Öğrenciye ürün dosyası hazırlamada rehber olacak bir yazı hazırlanması
- Öğrenci ürün dosyalarında nelerin bulunabileceğinin söylenmesi (projeler, araştırmalar, problemler, stratejiler dereceli puanlama anahtarları, yazılar vb.).
- Yapılan çalışmalardan belli periyotlarla en iyi ürünün seçilmesi
- Öğrencilerden, her öğrenme ürünü materyali seçmek için bir gerekçe yazmaları ve çalışmalarını eleştirmelerinin istenmesi
- Öğrencilere akranlarıyla birlikte ürünlerini paylaşma fırsatı verilmesi
- Her aşamanın nasıl değerlendirileceğinin açıklanması Öğrencilere puanlama konusunda bilgi verilmesi
- Öğrenci ürün dosyasıyla ilgili öğrencilere geri bildirimde bulunulması. Örneğin, öğrencilerin yeteneklerinin bir profilini çıkarıp, güçlü ve zayıf yönlerini belirten bir yazı yazıp dosyaya eklenebilir.

2.7.1.10. Öğrenci Ürün Dosyasının İçeriği

- Dosyanın “içindekiler” bölümü
- Önsöz, özet (ya da özgeçmiş) (Burada öğrenci çalışmalarının başlangıçtan o ana kadarki gelişimini anlatır. Öğrenci başlangıçta neredeydi? Bu aşamaya nasıl geldi?)
- Öğrenci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalışmalar.
- Yapılan her çalışmanın değerlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz değerlendirme formları gibi araçlar.
- Her ürünün dosyaya konulmasının nedeni? Burada öğrenci kendisi ile ilgili görüşlerini belirtir.
- Her ürünle ilgili yansıtma ifadeleri yazılır. Bunu yazarken aşağıdaki sorulardan istenilenler öğrencilere verilerek cevaplaması istenir.
  - Bundan ne öğrendim? Bu çalışma benim için neyi ifade ediyor?
  - Hangi konuda çok iyi/başarılı olduğumu düşünüyorsun?
  - Çalışmada hangi bölümler, kısımlar geliştirilmelidir?

- Tekrar denesen neleri değiştirir ya da eklerdin?
- Neden bu çalışmayı seçtin?
- Bu çalışmada en çok neyi beğendin?
- Burada senin için önemli olan ne?
- Bu, yaptığın çalışmaları en iyi temsil eden örnek midir?
- Çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım?

2.7.1.11. rn Seçki Dosyası Değerlendirmesinin Aşamaları

Hedefleriniz Belirleyin: rn seçki dosyası değerlendirmesinin ilk ve en önemli bölümü, ğretim hedeflerinin neler olacağına karara vermektir. En iyisi, hedefleri ğretmen ve öğrencilerin birlikte belirlemeleridir.

Öğrencilerinize, neyi öğrenmek istediklerini ya da neyi öğrenmeye gereksinim duyduklarını sorabilirsiniz. Öğrencilerinize hedeflerin listesini verip, bunları önceliklerine göre sıralamalarını isteyip, sonuçları, değerlendirme ltlerini belirlemede kullanabilirsiniz.

rn seçki dosyası düşüncesini sınıfınıza tanıtın: rn seçki dosyalarında nelerin bulunması gerektiğini söyleyin. (Testlerinden biri ya da birkaçı, kk snavlar, projeler gibi). rn seçki dosyasına fazladan maddeler koyarak, ğrencilerinizin cesaretini kırmayın. Unutmayın, önemli olan nicelik değil niteliktir. rn seçki dosyasının can damarı, öğrenme kanıtlarının mantıklı bir biçimde seçilmesidir.

rn seçki dosyasının içeriğini açıklayın: rn seçki dosyasının, neyi ne kadar kapsaması gerektiğini açıklayın. Hem zorunlu hem de seçimlik alanları belirtin, seçimlik olanlar kişinin kendini yansıtmasını ve bağımsızlık duygusunu yaşamasını sağlar.

rn seçki dosyası sunumu için açık ve ayrıntılı bir rehber verin
Aşağıdakilerin niçin gerektiğini söyleyin:

- Açık ve çekici bir sunu
- Tarihlendirilmiş alışma taslakları
- İliştirilmiş görüş bildirme kartları
- rn seçki dosyasının nasıl geliştirileceğini ve ne zamana hazır olması gerektiğini dönem ortası ve yılsonu tarihleriyle açıklayın

Diğer ilgilileri de konu hakkında bilgilendirin: Okul yönetimini, yeni değerlendirme yönteminiz hakkında bilgilendirin. Bu konuyu velilerinizle görüşüp,

onların yorumlarıyla katkı sağlamalarına olanak tanımanız da, hoş bir girişim olur.
(<http://www.ilkokuma.com/>)

Hazırlanan portfolyo dosyasının değerlendirme Kriterleri ve değerlendirme formunun özellikleri: Öğrenciler tarafından hazırlanan ürün dosyaları değerlendirilirken, süreci iyi ve nesnel bir şekilde objektif olarak belirleyecek kriterler seçilmelidir. Kriterler forma yazılırken öğrencilerinde anlayabileceği şekilde açık ifadeler kullanılmalıdır. Bunun için değişik formlar kullanılabilir.

Tablo 3 Portfolyo Değerlendirme Formu Örneği 1

PORTFOLYO DEĞERLENDİRME FORMU	
<u>Gelişim Alanları</u>	<u>Nasıl Bir Gelişim Gösterdi?</u>
Bilimsel Kavramlar	
Bilimsel Süreç ve Kritik Düşünme	
Becerileri	
Bilimsel Muhakeme Becerisi	
Bireysel ya da Grupla Çalışma	
Becerisi	

Özet:.....
.....

Düşünceler:.....
.....

Tablo 5 Portfolyo Değerlendirme Örneği 3

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO) DEĞERLENDİRME FORMU			
Öğrencinin Adı ve Soyadı:			
Sınıf :			
Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.			
	Dereceler		
	İyi (3)	Orta (2)	Zayıf (1)
1. Çalışmaların tam olması			
2. Çalışmalardaki çeşitlilik			
3. Toplam çalışmalardan yeterli miktarda içerme			
4. Çalışmaların amaçları karşılaması			
5. Çalışmaların amaca uygunluğu			
6. Çalışmaların doğruluğu			
7. Dosyanın düzenliliği			
8. Harcanan çabaları gösterme			
9. Kaliteliyi gösterme			
10. Yaratıcılığı gösterme			
11. Çalışmaların seçiminde risk alma			
12. Öğrencinin gelişimini gösterme			
13. Kendini değerlendirme			
YORUM VE ÖNERİLER			

2.7.2. PERFORMANS GÖREVLERİ

2.7.2.1. Performans Görevinin Tanımı

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 19.12.2006 yılı "İlköğretim Kurumlarındaki Ölçme ve Değerlendirme" başlıklı genelgesinde performans görevlerine ilişkin hususlar şöyle belirtilmiştir:

- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 35. maddesine göre her yarı yılda derslerden bireysel ya da grup çalışması biçiminde en az bir performans görevi hazırlanır.
- Verilen bu görevlerde öğrencilerin derslerde kazanması beklenen üst düzey becerileri günlük yaşamla ilişkilendirmeleri beklenir.
- Verilen görev sayısının aritmetik ortalaması alınarak dönem notu belirlenir.

Performans görevi, yazılı ya da sözlü yanıtların üretilmesi yoluyla öğrencinin başarısını sergilemesini gerektiren bir durum belirleme etkinliğidir. Performans görevi, öğrencinin ürününe ilişkin durum belirlemede ya da öğrencinin ürünü oluştururken geçirdiği süreci belirlemede kullanılmaktadır. Performans görevinde, öğrencilerin doğrudan bir öğrenme amacına yönelik bir başarıyı sergilemeleri gerekmektedir (Nitko, 2004:238).

Öğrencilere gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri problem durumlarını sunan ve öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini ölçme amacı taşıyan etkinliklere "performans görevleri (performance tasks)" adı verilmektedir. Performansa dayalı durum belirleme yaklaşımı iki öge içermektedir. Biri performans görevi, diğeri de açık bir puanlama anahtarıdır (Nitko, 2004:237-238).

Orhan'a göre (2007: 56), Performans ödevleri, öğrencinin neyi bildiğinden çok neyi yapabileceğini değerlendirme amacı taşır. Buradaki fark, sürücü belgesi almak için yazılı sınav ile direksiyon sınavı arasındaki fark gibidir. Yazılı sınav sürücü adayının kurallar hakkındaki bilgisini gösterir ve yol testi otomobilin direksiyonda neyi yapabildiğini gösterir.

"Performans ödevi, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır" (Belet – Girmen, 2007: 2)

"Performans ödevleri, öğrencinin hayatındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını gösterir" (Coşkun – Gelen – Kan, 2009: 28).

Öğrencilerin bilgi ve becerilerini sergileyen bir ürün oluşturmasını gerektiren, bireysel ya da grup çalışmalarıyla gerçekleştirilebilen, ürün kadar sürecin de değerlendirilmesine odaklanan, bilimsel ve problem çözme süreçlerine dayalı bir

değerlendirme biçimidir. Performans görevi, programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürünün ortaya konmasını gerektiren çalışmalardır (Karagöz ve diğerleri, 2006).

Performans ödevleri hakkında genel olarak şunları ifade etmek mümkündür (Pierce vd., 1992);

- Alternatif değerlendirme olarak dikkate alınmalıdır.
- Genellikle öğrencinin özel becerilerini ve yeterliliğini gösterebileceği performans çalışmalarına yöneliktir.
- Öğretim çalışmalarında öğrenci performansını yansıtır ve ölçütlerinin belirlenmesi gerekir.
- Çalışmalarının sunumunda, değerlendirmeyi yapan öğretmen geri iletimde bulunabilir ve öğrencinin ihtiyaç duyduğu durumlarda onu destekleyebilir.
- Performans değerlendirmesi 3 veya 4 kişilik gruplara uygulanabilir. Çünkü gerçek hayatla ilgili olan bu çalışmalarda, muhtemelen tek bir kişinin bu işi yapma becerisi, zamanı ve motivasyonu bu iş için yetmeyecektir (Enger vd., 1998).

2.7.2.2. Performans görevlerinin avantajları.

- Performans değerlendirmede ödevi veya işi ile ilgili işlem basamaklarının uygulama adımlarını doğrudan gözlememize imkân verir.
- Doğru cevaba ulaşmak için birden fazla yol olduğunu ve yaratıcı çözümler üretilbileceğini görmemizi sağlar.
- Gerçek yaşamda karşılaşılan problemleri ve çözüm yollarını dikkate alarak tasarlandığından öğrencileri gerçek yaşama hazırlama özelliğindedir (Bahar ve diğerleri, 2006).

2.7.2.3. Performans görevlerinin sınırlılıkları.

- Bazı öğrencilere ilk uygulamada zor hatta korkutucu gelebilir.
- Gösterilmesi gereken performansın karmaşık olduğu durumlarda değerlendirme ölçütlerinin açık ve net ifade edilmesinde güçlükler yaşanabilir (Bahar ve diğerleri, 2006).

2.7.2.4. Performans Görevinin Bölümleri

(Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2008:29-32):

- **Tanımlama:** Hangi derse, hangi konuya ve sınıf düzeyine ilişkin bir performans görevi olduğunu belirten ve beklenen öğrenme çıktılarının neler olduğunu gösteren bölümdür.
- **Görev:** Öğrenciye yapması gereken görev ya da çözüm bulması gereken bir problem durumunun sunulduğu bölümdür.
- **Yönerge:** Öğrencinin çalışmaya başlamadan önce, çalışma sırasında ve çalışma sonrasında dikkat etmesi gereken durumların belirtildiği durumdur.
- **Puanlama Yöntemi:** Öğrencinin yaptığı çalışmayı değerlendirilmesinde kullanılacak olan dereceli puanlama anahtarı ve formların yer aldığı bölümdür.

2.7.2.5. Performans görevlerinin değerlendirilmesi:

Performans görevlerinde tek bir yanıt yoktur. Çünkü öğrenci ödevi tamamlamak için tek bir yol kullanmamaktadır. Bu nedenle de öğrencilerin performans görevi puanlamada tanımlanmış bir ölçüt ile değerlendirilebilir. Performans değerlendirilmesinde genellikle dereceleme ölçekleri kullanılır. Ancak bu işlemden önce öğretmen performans görevine ilişkin standartları belirler ve öğrencilerine bu standartları bildirir. Böylece öğrenciler görevin yapımında hangi ölçütlere göre değerlendirileceklerini bilir ve ona göre çalışmalarını yaparlar. Performans görevleri tamamladıktan ve teslim edildikten sonra öğretmen belirlediği standartlar çerçevesinde öğrenci ödevlerini puan vererek değerlendirilir. Kısaca performans görevinin geliştirilmesi sırasında, öğrenciye verilecek görev belirlendikten sonra, öğrenciye verilecek yönergelerle; ne yapılacağını, hangi malzemelerin kullanılacağını belirtmesi; değerlendirme bölümünde ise, öğrencinin hangi ölçütlere göre değerlendirileceğinin belirtilmesi gerekir (Karagöz ve diğerleri, 2006)

PERFORMANS GÖREVİ

Sınıf	İçerik	Beklenen Performans	Araç-Gereçler	Süre	Değerlendirme
7. Sınıf	İletişim ve İnsan İlişkileri	İletişim, Karar Verme, Eleştirel Düşünme	Kaynak Kitaplar, İnternet Adresleri	3 Hafta	Dereceli Puanlama Anahtar

Bu çalışmada, İnsanlar arasındaki iletişimi olumlu ve olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek olumlu ilişkilerde iletişimin önemini; sesinizi, beden dilinizi kullanarak etkili, doğru, güzel bir Türkçeye sözlü ve yazılı olarak ifade etmeniz beklenmektedir.

Performans Görevinin Adı: KİMSE BENİ ANLAMİYOR!

Nazlı 7. sınıftaydı. Bu yıl biraz daha büyümüş, büyümesiyle birlikte anlayamadığı bazı sorunlar yaşamaya başlamıştı. Nazlı kendini yalnız hissediyordu. Dış görünüşünü beğenmiyor, saçını ve şişmanlığını dert ediniyordu. Ailesi ve arkadaşlarıyla sürekli tartışıyordu. Ne yaparsa yapsın kimseye yaranamadığını düşünüyordu. Annesinden sürekli çocuk muamelesi görmek onu çok rahatsız ediyordu. Kimse onu anlamıyordu. Sanki bütün dünya ona karşıydı. Oysa o, herkesin onu anlamasını ve herkesle dost olmayı istiyordu, tıpkı eski günlerdeki gibi.

Sevgili öğrenciler, Nazlı'nın kendini neden böyle hissettiğini ve çevresindeki insanları kırmadan onlarla nasıl iletişim kurabileceğini anlatan bir oyun hazırlayıp sununuz.

Bu çalışmayı aşağıdaki yönergelerle göre yapınız.

1. Bu çalışma bir grup çalışması olduğundan grubunuzu oluşturunuz.
2. Nazlı'nın hangi iletişim problemlerini yaşadığını içinde bulunduğu gelişim dönemini dikkate alarak kaynak taraması (kitap, İnternet vs.) yaparak öğreniniz. Bu konuda rehber öğretmeninizden yardım alabilirsiniz.
3. Nazlı'yla ilgili verilen bilgiden yararlanarak Nazlı'nın çevresinde kimler olabileceğini düşününüz: örneğin annesi, arkadaşları, babası, öğretmeni gibi. Kendi gözlemlerinizi de kullanarak Nazlı'nın çevresinde bulunan kişilere uygun roller (diyaloglar) yazınız. Örneğin, anne rolü, arkadaş rolü gibi. Diyalogları yazarken tüm grubunuzla beyin fırtınası yaparak çalışabilirsiniz. Bu çalışmayı yaparken notlar alınız.
4. Grubunuzda rol dağılımı ve sahne arkası çalışmalarını için görev dağılımı yapınız. Oyununuza uygun kostümler kullanabilirsiniz.
5. Oyununuzu sahneye koymadan önce prova yapınız. Tüm aksaklıkları düzeltiniz.
6. Oyun sonrası tüm rol arkadaşlarınızı sahneye davet ederek seyirciyle bir tartışma ortamı yaratınız. Bunun için seyirciye sorular yöneltiniz.
7. Bu tartışma ortamında, insanlar arası etkileşimde iletişim araçlarının olumlu ve olumsuz rolü doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişkiye değininiz. Seyirciye söz hakkı veriniz.
8. Oyununuzu videoya çekebilirsiniz.
9. Öğretmeninizin de fikrini alarak oyununuzu izlemek üzere velilerinizi okulunuza davet edebilirsiniz.
10. Bu çalışmanızı rapor hâline getiriniz. Eğer video çekimi yapmışsanız bir kopyasını raporunuza ekleyiniz.
11. Oyun sonrasında, çalışmanızla ilgili güçlükler, sizi geliştiren etkinlikler ve rolünüzle ilgili değerlendirmeler hakkında bir sayfalık bir kompozisyon yazarak raporunuza ekleyiniz.

Resim 1 Sosyal Bilgiler Dersi Performans Ödevi Örneği

Öğrencinin Adı-Soyadı:		Tarih:...../...../.....	
"KİMSE BENİ ANLAMİYOR!" PERFORMANS GÖREVİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI			
Yönerge: "Kimse beni anlamıyor!" performans görevini, grupta görev alan her bir öğrenciyi oyuna katkısı da dikkate alarak aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz. Not: Bu puanlama anahtarını çalışmayla birlikte öğrenciye de veriniz.			
ÖLÇÜTLER	4 Mükemmel	3 Yeterli	2 Geliştirilmesi Gerekli
İletişim Kavramları	Raporda iletişim kavramları doğru açıklanmış ve örnekleymiş. Her bir rolle doğru yansıtılmış.	Konuyla ilgili kavramlar raporda doğru açıklanmış ve oyuna doğru yansıtılmış.	Kavramlarda birkaç hata var.
Oyun Karakterleri ve Empati	Oyuna yansıtılan karakterlerle ilgili yorum yapılabilir. Gerçek hayattaki kişiler en ince ayrıntılarıyla oyuna yansıtılmış. Ses ve beden dili iyi kullanılmış. Kostümler karakterlere çok uygun seçilmiş.	Karakterlerle ilgili yorum yapılabilir. Oyuncular ilgili karakterleri gerçek hayattaki gibi yansıtılır. Ses oyunda iyi kullanılmış. Kostümler özensiz seçilmiş.	Karakterlerle ilgili çok az yorum yapılabilir. Gerçek hayattaki karakterler tam yansıtılmadı.
Seyirciyle Tartışma (rol karakterleri ve kitle iletişim araçları)	Kitle iletişim araçlarıyla ilgili seyirciye yöneltilen sorular çok iyi hazırlanmış ve tartışma çok iyi idare edildi. Tartışma sonrası sonuçlar özetlendi. Sorulan sorular oyun karakterleri tarafından soruldu.	Kitle iletişim araçlarıyla ilgili seyirciye yöneltilen sorular doğaçlama soruldu. Sorulan sorular oyun karakterleri tarafından soruldu. Tartışmanın yönlendirilmesinde güçlük gözlemlendi. Tartışma sonrası sonuçlar özetlendi.	Bir tane kitle iletişim aracının rolüyle ilgili tartışmadan bahsedildi. Sorulan sorular oyun karakteri olarak sorulmadı. Oyun öncesi tartışmayla ilgili hazırlık yapılmadı.
Problem Çözme	Oyunda farklı yaş gruplarının iletişim problemleri tanımlanarak örneklendi. Oyundaki her bir karakter problemi hem kendi rolüne hem de diğer yaş gruplarının rolüne uygun değerlendiren etkilerini ortaya koydu. Her rol karakter farklı çözüm yolları önerdi. Her yaş grubu diğer yaş gruplarını da düşünerek çözüm önerdi. Çözümün diğer kişilerdeki etkileri tahmin edildi.	Oyunda farklı yaş gruplarının iletişim problemleri tanımlanarak örneklendi. Oyundaki her bir karakter problemi hem kendi rolüne hem de diğer yaş gruplarının rolüne uygun değerlendirerek etkilerini ortaya koydu. Her rol karakter farklı çözüm yolları önerdi. Her yaş grubu diğer yaş gruplarını da düşünerek çözüm önerdi.	Bazı rol karakterler (ilgili yaş grubuna göre) kendisiyle ilgili iletişim problemlerine değinmiş. Çözüm sadece kendi rol karakteri ile ilgili düşünülmüş.
*Video Çekimi	İşık çok iyi kullanılmış. Görüntü ortalanmış. Ses net ve uygun yerlere ana fikrin iletilmesine yardımcı etkiler kullanılmış.	İşık çok iyi kullanılmış. Görüntü ortalanmış. Ses net.	İşık iyi kullanılmamış. Görüntü odaklanmamış. Ses ayarlanmamış.
Hazırlanan Raporun Yazım Kurallarına Uygunluğu	Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılmış. Dil bilgisi hatası yok.	Bir iki tane önemsiz hata var.	Hilçbir kurala uyulmamış.
Kaynakça	Dörtten fazla kaynaktan yararlanılmış. Kaynaklar kurallara uygun gösterilmiş.	3 kaynaktan yararlanılmış. Kaynaklar kurallara uygun gösterilmiş.	Hangi kaynaklardan yararlandığı belirtilmemiş.

* İmkân varsa yapılabilir.

Öğretmenin önerileri:.....

Resim 2 Sosyal Bilgiler Dersi Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği

2.7.3. PROJE ÖDEVİ

2.7.3.1. Projenin Tanımı

Projeler, “öğrencilerin grup halinde ya da bireysel olarak istedikleri bir alan ya da konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunmaları amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalar” biçiminde tanımlanmaktadır (MEB, 2008).

Proje belli öğretim amaçlarını geliştirmek düşüncesiyle öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda çevreden seçilen ünite ve konuların, yine öğrencilerin aktif çalışmalarlarıyla bir is, bir eser olarak sonuçlandırılmasıdır (Akgün, 2000)

Proje çalışmaları; problem çözmeyi, teorileri test etmeyi seven, eşyaların nasıl çalıştığını merak eden öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan bir öğrenme yöntemidir (Girgin,2003).

Proje tekniği bireysel ya da küçük gruplar aracılığıyla doğal koşullar altında yasama benzeyen bir yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğretim tekniğidir (Bilen, 2002).

Erdem’e (2002) göre proje; tasarı ya da tasarı geliştirme, hayal etme, planlama olarak ifade edilmiştir. Yani bugüne değin anlaşılanın aksine tamamlanmış olanı değil; kurgulananı ya da kurgulamayı ifade ettiğini vurgulamıştır.

Ültanır (2003), projenin kullanıldığı derslerle ilgili şunları söylemiştir: Proje yapılan dersler eğitimin en üst hedefleridir. Bu ders bağımsız çalışma, sorumluluk duygusu, birlikte çalışma ve eleştiri yeteneğini olabildiğince özgünleştirir. Tek tek öğrencilerin başarılarını değerlendirmelerini, organizasyon sorunlarını (örneğin kuramsal türde) çözme yeteneklerini geliştirir.

Katz (1994), projeyi şöyle tanımlar; daha çok bilgi edinmeye değer bir konu hakkında enine boyuna bir araştırma. Bu araştırma, bir sınıftaki küçük bir grup çocuk tarafından, bazen bütün bir sınıf, bazen de tek bir kişi tarafından üstlenilir. Projenin temel özelliği, öğrenci veya öğretmenin ya da ikisinin birlikte araştırma çabasını konu hakkındaki sorulara geniş kapsamda cevap bulmaya odaklanmasıdır. Projenin ana noktası ise, öğretmen tarafından sorulara doğru cevapların verilmesinden çok konu hakkında daha çok şey öğrenilmesidir.

Fleming (2000), ise proje ile ilgili olarak şunları söylemiştir: proje aktiviteleri, her akademik statüdeki öğrenciye, öğrenmeyle ilgili bağlamlara anlam yükleyerek yardım eder. Projeler, farklı zekâlar, öğrenme tercihleri ve öğrenme stilleri ortaya koyar. Ayrıca öğrencilere farklı seçenekler vererek öğrencilerin kişisel ilgi ve becerilerini geliştirmede onları motive eder. Projelerin temel amacı,

öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarına yardım etmek ve onları başkalarıyla işbirliği içerisinde çalışmaya motive etmektir. Proje çalışmalarının başarılı olabilmeleri için, projelerin belli bir odak noktası etrafında yoğunlaşmaları gerekir. Bu odak noktası, belli bir kavram, tema veya disiplinler arası bir konu etrafında olabilir (Saban, 2002).

Proje, bireylerce ya da küçük gruplarca yerine getirilen bir çeşit problem çözme etkinliğidir. Bu yöntem, diğer problem çözme etkinliklerinden, genellikle elle tutulur bazı ürünlerle sonuçlanması açısından farklılık gösterir. Projeler için konular öğrencilerce seçilmelidir (Tan, Kayabaşı ve Erdoğan, 2002).

Proje çalışması bilimsel yöntemin, öğrenme-öğretme etkinliğine uygulanışını gösteren ve hemen hemen aynı aşamaları içeren bir çalışma seklidir. Çocuğun yaşadığı fiziki ve sosyal ortamda bulunan ve bütün yönleriyle (biyolojik, kimyasal, matematiksel, tarihsel, kültürel vb.) bir ilişkiler sistemi içinde ele alınıp incelemeyi gerektiren anlamlı bütünler halindeki öğrenim durumlarıdır (Önder, 1986).

Bir proje, gözenekleri içine öğrenilmesi istenilen bilgi-beceri-tutum-davranışların emredildiği bir sünger gibidir. Öğrenci bir proje ile karşılaştığında bunu, hayatta karşılaşılabileceği durumlardan birisi olarak görmeli, gözenekleri içine yerleşik bulunan ve öğrenilmesi çoğu zaman sıkıcı olan bilgi-beceri-tutum ve davranış öğeleri sürekli olarak gözüne çarpmamalıdır. Bununla beraber gözenekler içinde isine yarar bir şeyler bulunduğunu da fark edebilmelidir. İşte bu kapalı açıklık, bir senaryo projesinin tasarımını bir beceri kadar bir sanat haline de getirmektedir. Bir projenin sanat bileşeni öğretmenin yaratıcılığın, beceri bileşeni ise gayret ve motivasyonuna bağlıdır. Projeler mutlaka hayatta karşılaşılabilecek durumlarla ilgili olmalı ve öğrenciler, böylece neyi niçin öğrendiklerini anlamalıdır. Dersin sonunda öğretmen, proje içindeki bilgi-beceri-tutum-davranışın projede gösterilmiş olabileceklerin dışında başkaca ne işlere yarayacağını da açıklamalıdır (Titiz, 2001).

Yaman (2004), projenin özellikleri ile ilgili şunları söylemiştir: Projeler bir problem veya senaryo etrafında yürütülürler, öğrenciler sunumlarını sınıfa sunarlar, öğrenciler geniş bir zaman periyodunda işbirliği çalışmalarını düzenlerler, problem çözme becerisi ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede yardımcı olur, farklı alanlarla etkileşim içinde olmayı destekler, alışılmış ezberle eğitim dışında öğrenme imkânı sağlar, öğrencilere bütün yeteneklerini kullanma ve sergileme imkânı verir, okul, toplum ve aile arasında güçlü bir bağ kurar.

Kemertas(1999), projeleri; objektif projeler, ifade ve beceri projeleri ve sorun projeleri olarak üç şekilde sınıflandırmıştır. Objektif projeler, ortaya bir eser çıkarmaktadır. Bir projeyi gerçekleştirmektedir. Örneğin, okulda bir kitaplık kurmak, köyün sağlık koşullarını ele almak, çevre incelemesi ile ilgili bir kitapçık meydana getirmek vb. İfade ve beceri projeleri, öğrenilmiş olan şeyleri daha iyi geliştirmek, uygulamak ve kullanmak için yapılan çalışmalardır. Örneğin, iyi ve güzel okumak, iyi yazı yazmak, silindirin alanını hesaplamak, ondalık sayıların toplamasını çabuk

yapabilmek vb. Sorun projeler ise zihnimizde beliren bir sorunun esasını öğrenmek, davranışlarımıza engel olan, çevre koşullarına engel olan sorunlar, sorun projelerdir. Örneğin, radyonun ve televizyonun niteliği nedir? Vücudumuzda kan nasıl dolaşır? gibi.

Yıldız (2003), anadili eğitimi bağlamında proje türlerini su şekilde sınıflandırmıştır: Değişirme-Yenileme Projeleri, Araştırma Projeleri, Tanışma ve Eğlence Projeleri. Değişirme-yenileme projeleri, Almanya'nın Resenburg kentindeki bir ilkokulda yapılan proje haftasında okulun çevresi araştırılmış uygunsuz durumlar ortaya çıkarılmıştır. Öğrenciler şehrin Gençlik Dairesi' ne mektup yazmış ve değişiklik önerilerini fotoğraflarla belgelendirmişlerdir. Araştırma projeleri, tarih ve sosyal bilgiler dersi ile birlikte örneğin bir şehrin cadde isimleri araştırılabilir. Tanışma ve eğlence projeleri, düzenlenen partiler, okul gösterileri, okul gezileri, okul ve sınıf gazeteleridir. Proje ödevleri, daha geniş içerikli ve uzun süreli, daha fazla yaratıcılık yani üst düzey beceri gerektiren performans görevleridir. Proje çalışmaları ünitelerde yer alan kazanımları kapsayan ayrıntılı ödevlerdir. Bireysel ya da grup olarak yapılabilir. Böylelikle öğretmenler öğrencilerin grup arkadaşları ile çalışmalarına olanak tanıyacak ödevleri vererek hem öğrenciler arasındaki fikir alışverişini sağlayabilir hem de öğrencilerin güçlü oldukları yönleri birbirleri ile paylaşmalarına olanak tanıyarak ödevleri daha ilgi çekici hale getirebilirler (Corno, 2000).

2.7.3.2. Projenin Taşınması Gerekli Olan Özellikler

Ogan Bekiroğlu (2004) projenin özelliklerini şu şekilde belirtmiştir.

- Öğrenciler, ilgilerini çeken ve becerilerini ortaya koyabilecekleri istedikleri bir projeyi seçebilirler.
- Projeler öğrencinin sınıf içinde ve dışında zaman ayırmalarını gerektirir.
- Projeler gerçek dünya ile ilişkili, öğrencilerin farklı bilgi ve becerilerini ortaya koyabilecekleri türde seçilir.
- Projeler öğrencilerin grupça çalışarak, yapılacak görevi alt parçalarına ayırıp (analiz), daha sonra bunları birleştirerek beraberce bir sonuca ulaşmalarını (sentez) gerektirir.
- Projeler öğrencilerin bildikleri kavram ve kuralların gerçek dünyadaki uygulamasını yapmalarına imkân verir.

Projeler, aşağıdaki bazı koşulları karşıladığında çok iyi bir şekilde düzenlenebilir ve yürütülebilir. Bu koşulları Fleming (2000), aşağıdaki şekilde sıralamaktadır.

- Proje çalışması öğrencilerin soruları ve ilgileri çerçevesinde seçilir, üretilir ve düzenlenir.
- Proje araştırmasının merkezinde toplum kaynakları, konuları, sorunları ya da kararları bulunur.
- Öğretmenin rolü kolaylaştırıcılık, işbirliği ve rehberliktir.
- Akademik içerik devlet ya da program çerçeveleri ve öğrenim standartlarına bağlıdır.
- Proje çalışması öğrenci ürünleri, performansları ve araştırmaları üzerine odaklanır.
- Proje çalışması öğrencileri yaratıcı, bilgi yönünden zengin ve estetik yönden tatmin edici ürünler geliştirmeye teşvik eder.
- Proje çalışması, akran öğretim, takım çalışması ve küçük gruplara yönelik problem çözme etrafında yapılandırılır.
- Proje çalışması öğrencilerin anahtar noktalarda bilinçli ve akılcı çalışmalarını gerektirir.
- Proje çalışması, yerleştirme, erişim, değiş-tokuş, yönetim ve bilgiyi sunma araçları gibi güncel teknolojileri birleştirir.
- Proje bulguları öğretmen ve sınıfın ötesinde bir izleyici grubu ile paylaşılır.
- Yeni projeler önceki araştırmalardan çıkan sorulardan üretilir.
- Proje yöntemleri öğretmen ve öğrenciler tarafından beceri geliştirme, içerik kavrama ve tutum değiştirme üzerine geribildirim sağlamak için özenle değerlendirilir (Akt; Kan, 2007).

2.7.3.3. Proje Türleri

ÇAKMAK(2009) Proje türleri şu şekilde sıralanabilir

1-Kısa Süreli Projeler: Birkaç saatlik ya da bir iki haftalık projeler

2- Uzun süreli Projeler: Birkaç aylık ya da uzun dönemli projeler

3- Eylem Projeleri: toplumdaki sorunları çözümüne yönelik projeler

4-Araştırma inceleme projeleri: Belli bir konuda bilgi toplamaya ve toplanan bilgileri çözümleyerek sunmaya yönelik projelerdir.

2.7.3.4. Projenin Aşamaları:

Amacın Belirlenmesi: Bu aşamada projede incelenecek olan konular ve cevaplanması gereken sorular belirlenir. Konu beyin fırtınası yoluyla sınıfta belirlenebilir ya da öğretmen tarafından önerilebilir. Ancak Konu öğrencileri açmaza düşürmemeli, sorular da konuya yönelik olup doğrudan sorulmalıdır.

Ölçütler Belirlenmeli: Projenin amacına ulaşabilmesi için ölçütler öğretmen tarafından belirlenir.

Planlama: Planlama, gerekli malzemenin belirlenmesi (hangi kaynaklardan yararlanılacağı kimlerden alınacağı ve projenin tamamlanması için gerekli ihtiyaçların belirlenir.) İzlenecek yolun belirlenmesi(proje sırasında yapılacak sıralanır. Önce okunması konunun ana hatlarının çıkılması uzmanlarla görüşme gibi işlemlerin sırası belirlenir. Bu aşamada projenin nasıl sonuçlanacağı tartışmak ta gereklidir.) Zamanlama

Araştırma ve eylem: istatistiksel bilgi toplanması, okuma, uzmanlarla görüşme, fotoğraf çekme ve elde edilen bilgilerin analizi bu aşamada gerçekleşecektir. Öğretmen bu aşamada sorularına cevap vererek öğrencileri yönlendirebilir. Ancak çalışmayı yapmaktan öğrenciler sorumludur.

Projenin sunumu için hazırlık: Projenin nasıl sunulacağı tasarlanır ve sunum uygun kişilerin gözetiminde denenerek geri bildirim yapılır.

Ürün ve Sunumu: Çalışmaların sonucu, öğrencilerin bulgularını ve projenin aşamalarının göstermelidir. Projenin ürünü bir rapor, sergi, seminer, resim, şiir vb olabilir. Eğer yeterli zaman varsa sergi uygulaması-öğrencileri motive edici özelliğe sahip olduğu için tercih edilebilir. Bu durumda öğrenci ürününün yanında durarak sorulan soruları cevaplandırılabilir. Eğer zaman kısıtlıysa ürünler sınıfta elden ele dolaştırılarak herkesin görmesi sağlanmalıdır.

Değerlendirme: Proje sırasında başvuru beceriler, değerlendirilmeye yönelik olmalıdır. Daha önceden belirlenmiş olan ölçütlere göre değerlendirme gerçekleştirilebilir.

Tablo 6 Proje İzleme Formu Örneği

Proje İzleme Formu			
Grup Üyeleri:			
Proje Konusu:			
.....			
Tarih	Yapılan İş	Sorular	Öğretmenin Notu

Tablo 7 Proje Ödevi Değerlendirme Formu Örneği

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin Adı :
 Öğrencinin :
 Adı ve soyadı :
 Sınıfı :
 No :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI					
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve düzgün yazma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
Yaratıcılık yeteneğini kullanma					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Öğretmenin yorumu:					

2.7.3.5. Projenin Seçimi

Proje konusu öğrencinin okuduğu bir kitaptan, izlediği bir televizyon programından, bir gazete makalesinden veya bir ders konusundan seçilebilir. Konu tamamen öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı listeden seçme yoluyla belirlenebilir. Proje, bir öğrenci tarafından gerçekleştirilebildiği gibi grup olarak da hazırlanabilir. Öğrenci projenin amacını, yapılacak işlerin prosedürünü, kullanılacak malzemeleri ve karşılaşılabilecek olası zorlukları önceden planlar. Gerektiğinde öğretmeninden yardım alır, ancak mümkün olduğunca kendisinin yapması esastır (Özden, 1999).

Her proje konusu öğrenci gelişimi ve öğrenmesi için uygun değildir, olamaz. Bazı projeler içeriği, adımları ve konusu itibariyle öğrencinin daha fazla şey öğrenmesine ve daha aktif olmasına yol açar. Sınıf içi proje çalışmalarında seçme sorumluluğu ve konuların gerektiği gibi sıralanıp düzenlenmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Projelerin seçilip kabul edilmesinde belli ölçütlerin kullanılması, yapılan etkinliklerin verimini kuskusuz artırır. Aşağıdaki soru listesi proje konusu seçiminde bir ölçüt listesi oluşturmada yardımcı olabilir (Köksal, 2003).

- Proje, gerçek bir öğrenme etkinliği içermekte midir?
- Proje öğrenci için bir değer taşıyor mu?
- Proje, ders amaçlarına uygun mu?
- Proje ile gerçekleşecek öğrenme, zaman harcamaya değer mi?
- Proje için ihtiyaç duyulan araç-gereç ve kaynaklar sağlanabiliyor mu?
- Proje, uygun bir harcama ile gerçekleştirilebilir mi?
- Proje, uygun bir sürede tamamlanabilir mi?

2.7.3.6. Proje Ödevinde Öğretmenin Görevleri

Öğrenciler proje ödevinin başından sonuna kadar öğretmenin yönlendirmesiyle ödevinin tamamını. Öğretmen yol gösteren, yardım eden bir kılavuzdur (Hesapçıoğlu, 1998).

Öğretmen proje ödevlerini öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre belirlemelidir. Öğrencilerini projeye konu belirleme safhasına katmalıdır. Öğrencilerin projelerini istedikleri bir konuda seçmeleri onların o konu üzerinde yeteri kadar araştırma ve inceleme yapmalarını sağlamanın yanında belirledikleri konularda daha fazla verimli olacaklardır. Öğretmen proje gruplarını oluştururken öğrencileri ilgi alanlarını göre belirlemelidir. Projeye dayalı öğrenme, çocukların doğa soru ve isteklerine değer veren gerçek araştırmacı bir öğretmen gerektirir. Araştırma için fırsatlar ve materyaller sağlayan, soruları dinleyen ve cevaplayan ve de gözlem için gönüllü bir öğretmen gerektirir (Burr,2001)

Öğretmenler projeye dayalı öğrenme sürecinde yardımcı, arabulucu v.s. gibi rollerine ek olarak kayıt edici rollerini de bulundurmaktadır. Öğretmenlerin çocukların öğrendiklerini dokümanlaştırma sorumluluğu vardır. Öğretmenler çalışmaları toplayarak ve çocukların yaptıkları çalışma örneklerini inceleyerek projelerle ilgili olarak görüşmeler yapar. Öğretmenler bunun sonunda her çocukta meydana gelen gelişmeleri değerlendirirler (Williams, 1998).

2.7.3.7. Proje Ödevinde Öğrencinin Görevleri

Projeye dayalı öğrenmenin uygulandığı sınıflarda öğrenci rolü, birçok ilkokul sınıflarından daha farklıdır. Proje boyunca öğrenci, öğretmenin direktiflerini basitçe izlemek yerine kendi öğrenecekleri hakkında karar verme rolü üstlenirler. Öğretmenler ve öğrenciler projeye bir başlık seçmek ve konuyu araştırmak için birlikte çalışırlar. Öğrenciler soruların cevap bulabilmek için kitap, dergi ya da internet sitelerini araştırmak, alanını uzmanı olduğunu düşündükleri insanlarla röportaj yapmak, bir araştırma mektubu yazmak, bir alan gezisi planlamak ya da herhangi bir aktivitede bulunmak için işbirliği yapmalıdırlar. Tabii ki öğrenciler bu faaliyetleri öğretmenin desteği ve rehberliği ile yaparlar (Diffily, 2002).

Newel (2003), öğrencilerin projeye dayalı öğrenmedeki rollünü şu şekilde açıklamıştır: projeye dayalı öğrenmede öğrencinin rolü öğretmenin yönettiği aktiviteleri yapmaktan ziyade kendilerinin yönettiği öğrenme aktivitelerini yapmak olur. Yani, kısa ve yönlendirilmiş görevleri alma ve bunları yerine getirmek yerine kendi görevlerini, rollerini ve zaman yönetimlerini kendileri belirlerler. Dinlemek ve sadece onunla konuşulduğunda konuşmak yerine nasıl iletişime girileceğini, etkilemeyi, üretmeyi ve sorumluluk almayı öğrenirler. Öğrenciler genellikle son ürünü, performansı, sergiyi ya da gösteriyi izleyicilere ya da dinleyicilere okulun dışında sunarlar. Seyirciler, öğretmenler ya da öğrencilerle değerlendirme yapmaya katılırlar. Öğrenciler bilgileriyle ya da sahip oldukları becerileri, çalışma alışkanlıkları, problem çözme teknikleri gibi birçok açıdan değerlendirilirler (Fleming, 2000).

Projeye dayalı öğrenmede öğrenci bilgiyi araştırarak yapılandırır. Öğrenme, öğrencinin aktif olduğu bir süreçte gerçekleşir. Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludurlar. Konuyu araştıran, sonuca ulaştıran öğrenci ya da grup, bilgileri arkadaşları ve öğretmenleriyle paylaşır, onlara sunar. Sonuç olarak şunlar söylenebilir: Projeye dayalı öğrenme sınıflarında öğrenci, oturduğu yerden pasifçe bilgi alan değil, bilginin araştırılarak, keşfedilerek yapılandığı aktif bir süreçtir. Öğrenciler, öğrenmelerinden sorumludur. Projelerin tüm aşamalarında öğrenciler kendi öğrenmelerinden kendileri sorumludur. Her öğrenci kendi öğrenmesini kendi gerçekleştirir. Konuyu araştıran, konuyla donan öğrenci, ulaştığı bilgileri arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle paylaşır, ulaştıklarını onlara sunar.

2.7.3.8. Proje Çalışmasının Yararları Ve Sınırlılıkları

1- Proje Yönteminin Yararları;

- Proje çalışmasında bilgi öğrenciye doğrudan verilmediği için öğrenciler proje konularında yaparak, yaşayarak, inceleyerek bilgi kazanırlar.
- Proje ödevleri öğrencilerin yaratıcılık, araştırma, iletişim kurma gibi üst düzey zihinsel becerilerinin gelişmesine katkı sağlar (Erdemir, 2007:27).
- Özel ihtiyaç ve ilgilerine yönelik aktiviteleri yapma şansına sahip olurlar.
- Pratik deneyim kazanırlar.
- Gerçek yaşam koşulları altında yaptıklarını sanamaya olanak verir.
- Motivasyonu artırır ve yeni ilgi alanlarının doğmasına sebep olur.
- Öğrenciler bazı konuların “ne” ve “niçin”i daha iyi görebilirler.
- Öğrenciye başarıma duygusunu tattırır.
- Öğrencilere kendi başlarına karar almayı öğretir.
- Hem yavaş hem de zeki öğrenciler için kullanılabilir.
- Proje başarıyla tamamlandığında öğrencilerin kendine güveni artar.

1- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini farklı aktivitelerle geliştirir, zenginleştirir.

2- Öğrencilerin kişiliklerini keşfetme imkânı sağlayarak kendilerine güveni destekler.

3- İç motivasyonlarını artırır ve öğrenmelerini kolaylaştırır, okula ve öğretim metoduna karşı öğrencilerin tutumları olumlu şekilde değişir.

4- Demokratik ilkeleri yerine getirmeyi (problem çözümünde işbirliği yapmayı, başkasının düşüncesini dinlemeyi, katılmayı, toleranslı olmayı, bireysel ve grup arasındaki ilişkileri) öğrenir.

5-Grupla çalışma ve işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerine katılımı sağlar.

6- Öğrencilerin bilgilerini yansıtmaları ve katılımları için çoklu yollar önerir”(Eğitim, 2004:47).

Proje Yönteminin Sınırlılıkları

- Bir projeyi tamamlamak çok uzun zaman alabilir.
- Proje öğretmenin gözetimi dışında yapıldığında bir takım problemler çıkabilir.
- Öğrenci tüm zamanını projenin fiziksel yönünde harcayarak eğitim yanını görmeyebilir.
- Gerekli gözlem ve denetim sağlamak zor olabilir.
- Öğrenciye ilginç gelen proje konusu bulmada sıkıntı olabilir. (Özden,1998:168).

PROJE ÖDEVİ

Sınıf	İçerik	Beklenen Performans	Araç ve Gereç	Süre	Değerlendirme
7. Sınıf	Türk Tarihinde Yolculuk	Araştırma, Karar Verme, Zaman ve Kronolojiyi Algılama, Eleştirel Düşünme	Ansiklopedi, İnternet, Tarih kitapları	1 Ay	Proje Değerlendirme Formu Grup Değerlendirme Formu Akran Değerlendirme Formu

Bu ödevde sizin; Osmanlı Dönemi eserlerine sahip bir şehrin kültürünü, sanatını, tarihini, coğrafyasını inceleyerek Osmanlıdan günümüze devam eden, kısmen değişen ve sürekliliğini koruyan kültür, sanat ve estetik anlayışını kanıtlarla tespit etmeniz amaçlanmaktadır.

Proje Ödevinin Adı: ŞEHİRİMİZDEKİ AYAK İZLERİ

Sevgili öğrenciler, Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapan aşağıdaki şehirlerden birini seçerek tarih, kültür, sanat ve coğrafyasını tanıtıcı, Türk turizmine katkı sağlayacak bir broşür hazırlayınız.

1. Bursa
2. Edirne
3. İstanbul

Resim 3 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Proje Ödevi Örneği (MEB 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı)

Gruptaki öğrencilerin adı, soyadı:

Tarih:...../.../.....

1..... 2..... 3.....

“ŞEHİRİMİZDEKİ AYAK İZLERİ” PROJESİNİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI**Yönerge:** Projeyi aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Puan	ÖLÇÜTLER
	Amaç
3	Broşürde hedef kitleye uygun, etkili bilgilere yer verilmiş.
2	Broşürde hedef kitleye uygun, bilgilere yer verilmiş.
1	Broşürde hedef kitleye uygun olmayan , amaçsız bilgilere yer verilmiş.
	Tarih
3	Şehrin tarihiyle ilgili stratejik coğrafi, ticari, politik çok önemli anahtar bilgiler verilmiş. Osmanlının sosyal yaşayışında gayrimüslim halkla ilişkileri hakkında aydınlatıcı bilgi verilmiş. Bu bilgiler turizme katkı sağlayacak önemli mesajlar içermektedir.
2	Şehrin tarihiyle ilgili stratejik, coğrafi, ticari, politik çok önemli anahtar bilgiler verilmiş. Osmanlının sosyal yaşayışında gayrimüslim halkla ilişkileri hakkında bilgi verilmiş. Bu bilgiler turizme katkı sağlayacak mesajlar içermektedir.
1	Verilen bilgiler tutarsız ve herhangi bir mesaj içermiyor.
	Kültür ve Sanat
3	Şehrin tarihî mimarisi, el sanatları, yemek kültürü gibi, şehri yansıtacak özelliklere yer verilmiş. Broşüre küçük açıklamalarla birlikte resim örnekleri konmuş. İlgili resimler çok isabetli seçilmiş.
2	Şehrin tarihî mimarisi, el sanatları, yemek kültürü gibi, şehri yansıtacak özelliklere yer verilmiş. Sanat ve kültürle ilgili resim örnekleri konulmuş.
1	Şehrin tarihî mimarisi, el sanatları, yemek kültürü gibi şehri yansıtacak özelliklere hiç yer verilmemiştir. Sanat ve kültürle ilgili resim örnekleri konulmuş, açıklama yapılmamış.
	Kroki Hazırlama
3	Şehrin krokisinde tarihî ve kültürel ürünler ve gezilebilecek yerler mükemmel bir şekilde gösterilmiş.
2	Şehrin krokisinde tarihî ve kültürel ürünler ve gezilebilecek yerler gösterilmiş.
1	Şehrin krokisi konmuş. Ancak gidilebilecek yerler işaretlenmemiş.
	Düzenleme
3	Broşür için oldukça çekici bir şekil seçilmiş. Bu şekle göre bilgiler oldukça iyi düzenlenmiş.
2	Broşür şekli seçimi iyi, bilgiler bu şekle göre düzenlenmiş.
1	Seçilen broşür şekline göre bilgiler düzenlenememiş.
	Dil
3	Hedef kitleye uygun etkileyici bir anlatım kullanılmış. Noktalama ve yazım kurallarının tümüne uyulmuş.
2	Hedef kitleye uygun bir anlatım kullanılmış. Birkaç önemsiz hata var.
1	Hedef kitle dikkate alınmamış. Çok fazla yazım hatası var.
	*Yabancı Dil
3	Hedef kitleye uygun etkileyici bir anlatım kullanılmış. Noktalama ve yazım kurallarının tümüne uyulmuş.
2	Hedef kitleye uygun bir anlatım kullanılmış. Birkaç önemsiz hata var.
1	Hedef kitle dikkate alınmamış. Çok fazla yazım hatası var.
	Kaynaklar
3	Konuyla ilgili çoğu önemli kaynaktan yararlanılarak broşür oluşturulmuş.
2	Konuyla ilgili bazı önemli kaynaktan yararlanılarak broşür oluşturulmuş.
1	Önemli ana kaynaklardan yararlanılmamış.

* Öğrenci düzeyine göre okulunuzda yabancı dil öğretmeni varsa yapılması önerilir.

Öğretmenin önerileri: .....

.....

Resim 4 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Dereceli Puanlama Anahtarı (MEB 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1-ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma ilköğretim okulları 1. ve 2. kademesinde Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini ne sıklıkla kullandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Onların herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modelinin türlerinden olan ve araştırmanın şekli olan genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

3.2-EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni; 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılında Kilis İlinde bulunan ilköğretim okullarının 1. ve 2. kademesinde Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Kilis Merkez ile Polateli, Elbeyli, Musabeyli ilçelerinde çalışan ve sosyal bilgiler dersine giren 70 (Yetmiş) öğretmen oluşturmaktadır.

3.3-VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında temelde iki yöntem kullanılmıştır.

- 1- **Kaynak İncelemesi:** Konuyla ilgili kaynaklar imkânlar ölçüsünde taranmış, ilgili bilgiler belirli başlıklar halinde toplanmıştır.
- 2- **Görüşme Tekniği:** Bu çalışmada ilköğretim 1. ve 2. kademesinde görev yapan Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmaları ile ilgili, uzman görüşleri ve değerlendirmeleri de alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırma nitel ve nicel olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri yerine kendilerine verilen numara kodları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede amaç görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmaktadır (Karasar, 2006:166). Araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşmelerde soruları mülakata başlamadan önce hazırlar; fakat bireyler ve koşullara bakarak bazı esneklikler sağlayabilir. Önceden hazırlanmış olduğu soruları yeniden düzenleyebilir veya sorular hakkında geniş tartışmalara izin verebilir. Kısaca, yarı yapılandırılmış mülakatta soruların sırasını değiştirebilme ve soruları daha ayrıntılı olarak açıklayabilme olanakları vardır (Çepni, 2005:69). Bu amaçla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. 6 (Altı) tane açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu araştırmaya katılan öğretmenlerden rastgele seçilerek 70 tanesine uygulanmıştır.

Araştırmanın nicel bölümünde öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanma ile ilgili tutumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak öğretmenlerin bahsedilen ölçme değerlendirme araçlarını kullanımlarını ortaya koymak amacıyla 4'lü derecelendirme ile 3 maddeden oluşan bir ölçek çalışmada kullanılmıştır. Öğretmenlerin, cinsiyet, okulun bulunduğu merkez (yer) ve kıdeme göre tutumları ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.4-VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formu uygulamaya konmadan önce belirlenen okullarda uygulanabileceğine dair gerekli izin alınmıştır. Araştırmacı okullara bizzat giderek, 2010/2011 öğretim yılında, Kilis ili Merkez ve 3 ilçedeki 26 okulda görev yapan Sosyal Bilgiler dersine giren 70 (Yetmiş) öğretmene uygulamıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada kullanılan nitel verilerinin analizinde frekans ve yüzde gibi istatistiksel bilgiler yardımıyla alt problemlere uygun tablolar oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan nicel verilerin analizinde ise bağımsız guruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tablo 8 Araştırmaya Katılan Gurubun Genel Demografik Yapısı

Değişken	İlköğretim 4-5 Sınıflar		İlköğretim 6-7-8 Sınıflar		TOPLAM		
	N	%	N	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	18	40	11	44	43	61,40
	Erkek	27	60	14	56	27	38,60
	Toplam	45	100	25	100	70	100,00
Hizmet Yılı	1-5 yıl	8	17,8	5	20,0	13	18,6
	6-10 yıl	21	46,6	11	44,0	32	45,7
	11-20 Yıl	11	24,5	6	24,0	17	24,3
	20 +	5	11,1	3	12,0	8	11,4
Toplam	45	100,0	25	100,0	70	100,0	
Görev Yeri Özellikleri	İl Merkezi	21	46,6	12	48,0	33	47,1
	İlçe Merkezi	6	13,4	3	12,0	9	12,9
	Köy Okulu	18	40,0	10	40,0	28	40,0
Toplam	45	100,0	25	100,0	70	100,0	

Yukarıdaki tabloda araştırma katılan öğretmenlere ait demografik bilgiler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet, görev yapılan sınıf kademesi, hizmet yılı ve görev yaptığı kurumların bulunduğu merkezler açısından sınıflandırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde İlköğretim 1.ve 2. kademe Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinde Performans Görevi, Proje Ödevi ve Portfolyo Dosya Hazırlama hakkında görüşlerini belirlemek için uygulanan Alt Problemlere uygun “Görüşme Formuna” ait bulguları yer almaktadır.

Araştırmaya katılana öğretmenlerin Cinsiyet, derse girdikleri öğretim kademeleri, hizmet yılları ve görev yaptıkları yer değişkenlerine ait bulgular aşağıdaki tablolardaki gibidir.

4.1. Cinsiyete Göre Dağılımlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

(Cinsiyet)	f	%
Erkek	43	61.4
Kadın	27	38.6
Toplam	70	100

Tablo 9’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 43’ü (%61,4) erkek, 27’si (%38,6) bayan olarak saptanmıştır.

4.2. Ders Verilen Eğitim Kademesine Göre Sınıflandırılması

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin dersi yürüttükleri sınıflara göre dağılımları tablo 10 'da yer almaktadır.

Tablo 10 Örneklemi oluşturan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini yürüttüğü sınıflara göre dağılımları

Öğretim Kademesi	f	%
I. Kademe Öğretmeni	45	64.2
II. Kademe Öğretmeni	25	35.8
Toplam	70	100

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 45'i (%64,2) I. Kademe Öğretmeni, 25'i (%35.8) II. Kademe Öğretmeni olarak saptanmıştır.

4.3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin hizmet sürelerine göre dağılımları tablo 11 'de yer almaktadır.

Tablo 11 Örneklemi oluşturan öğretmenlerin hizmet sürelerine göre dağılımları

Kıdem Yılı	f	%
0-5	13	18.5
6-10	32	45.7
11-20	17	24.3
20 ve üzeri	8	11.5
Toplam	70	100

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 13'ü (%18.5) 0-5 yıllık mesleki kıdeme, 32'si (% 45.7) 6-10 yıllık mesleki kıdeme,17'si (%24.3) 11-20 yıllık mesleki kıdeme ve 8'i (% 11.5) 20 ve üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir.

4.4. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerler

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin görev yaptıkları yerlere göre dağılımları tablo 12 'de yer almaktadır.

Tablo 12 Örneklemi oluşturan öğretmenlerin görev yaptıkları yerlere göre dağılımlar

Görev Yeri	f	%
İl Merkezi	33	47.1
İlçe Merkezi	9	12.8
Köy	28	40
Toplam	70	100

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 33'ü (%47,1) il merkezinde olan bir ilköğretim okulunda görev yapmakta, 9'u (% 12.8) ilçe merkezinde olan bir ilköğretim okulunda görev yapmakta,28'i (%40) köyde olan bir ilköğretim okulunda görev yapıyor olarak saptanmıştır.

4.5 Alt Problemlere ait Bulgu ve Yorumlar

4.5.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt Probleminde “Öğretmenler ölçme ve değerlendirmede Portfolyo (öğrenci ürün) Dosyası, Performans görevi ve proje ödevi ölçme araçlarından en çok hangi yöntemi kullanıyorlar?” sorusuna ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini kullanma sıklıklarına göre dağılımları tablo 13 'te yer almaktadır.

Tablo 13. Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Kullanma Sıklıklarına Göre Dağılımlar

Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçları	(1) Her Zaman		(2) Genellikler		(3) Bazen		(4) Hiçbir Zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Performans Görevi	48	68.5	18	25.7	4	5.8	-	-
Proje Ödevi	50	71.4	15	21.4	5	7.2	-	-
Öğrenci Ürün Dosyası	42	60.0	26	37.1	2	2.9	-	-

Tablo 13'ün analiz sonuçlarına baktığımızda, araştırmaya katılan öğretmenlerin **48'i (%68,5)** Performans görevini her zaman kullanıyor, **18'i (%25,7)** performans görevini genellikle kullanıyor, **4'ü (%5,8)** performans görevini bazen kullanıyor olarak saptanmış ve performans görevini kullanmayan öğretmen belirlenememiştir. Proje ödevini **50'si (%71,4)** her zaman kullanıyor, **15'i (%21,4)** genellikle kullanıyor, **5'i (%7,2)** bazen kullanıyor olarak saptanmış ve proje ödevini kullanmayan öğretmen belirlenememiştir. Öğrenci Ürün Dosyasını **42'si (%60)** her zaman kullanıyor, **26'sı (%37,1)** genellikle kullanıyor, **2'si (%2,9)** bazen kullanıyor olarak saptanmış ve öğrenci ürün dosyasını kullanmayan öğretmen belirlenememiştir. Sonuçlara bakıldığında değerlendirme araçlarının genellikle her zaman kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırması yapılan ölçme değerlendirme araçlarını bütün öğretmenlerin kullandıkları hiç kullanmayan öğretmen bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

4.5.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenler alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgiye sahip midir?” sorusuna ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini konusunda bilgilerine göre dağılımları tablo 14 'te yer almaktadır.

Tablo 14 Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Konusunda Bilgilerine Göre Dağılımlar

İfadeler	(1) Evet		(2) Hayır		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildim	16	22.8	54	77.2	70	100
Alternatif ölçme değerlendirme konusunda kendim araştırma yaptım.	8	11.4	62	88.6	70	100

Tablo 14'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin **16'sı (% 22,8)** Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildiğini düşünüyor, **54'ü (% 77,2)** Alternatif ölçme değerlendirme konuda yeterince bilgilendirildiğini düşünmüyor olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden **8'nin (% 11,2)** Alternatif ölçme değerlendirme konusunda kendisinin bir araştırma yaptığı, **62'sinin (%88,6)** Alternatif ölçme değerlendirme konusunda kendisinin bir araştırma yapmadığı saptanmıştır. Çıkan sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğretmenlerin Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirilmedikleri ve bu konuda kendilerinin de çoğunlukla araştırma yapmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ve bilgilendirildiğini ifade eden öğretmenlerin bilgilerinin üniversitede aldıkları derslerden kalma bilgiler ve katıldıkları seminerlerde aldıkları bilgiler olduğunu ifade etmişlerdir.

4.5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “ Alternatif Ölçme Değerlendirme yöntemi araçlarından performans Görevi, proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyası ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir ?” sorusuna ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin Performans Görevi, Proje Ödevi ve Öğrenci Ürün Dosyasının Ölçme Değerlendirme Açısından Avantajları Hakkındaki Görüşlerine göre dağılımları tablo 15 'de yer almaktadır.

Tablo 15 Örnekleme oluşturan öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin avantajları konusunda verdikleri cevapların dağılımları

İfadeler	f	%
Öğrencinin sorumluluk bilincini kazanmasının sağlıyor	35	50
Öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarıyor	12	17.1
Öğrenciler araştırma yapmasını öğreniyor	10	14.3
Öğrencinin gerçek hayatla bağ kurmasını sağlıyor	7	10
Öğrencinin derslere karşı ilgisini artırıyor	6	8.6
TOPLAM	70	100

Tablo 15'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin **12'si (%17,1)** Alternatif ölçme değerlendirme açısından öğrencinin yaratıcılığının geliştiğini düşündüğü, **10'nunun (%14,3)** Alternatif ölçme değerlendirme açısından öğrencinin araştırma yapmayı öğrendiğini düşündüğü, **35'inin (%50)** Alternatif ölçme değerlendirme açısından öğrenciye sorumluluk kazandırdığını düşündüğü, **6'sının (%8,6)** Alternatif ölçme değerlendirme açısından öğrencinin derslere karşı ilgisinin arttığını düşündüğü, **7'sinin (%10)** Alternatif ölçme değerlendirme açısından öğrencinin gerçek hayatla bağının kurulduğunu düşündüğü saptanmıştır.

4.5.4. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın Dördüncü alt Probleminde Öğretmenlerin Performans Görevi, Proje Ödevi ve Öğrenci Ürün Dosyasının Ölçme Değerlendirme Açısından Dezavantajları Hakkındaki düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin Performans Görevi, Proje Ödevi ve Öğrenci Ürün Dosyasının Ölçme Değerlendirme Açısından Dezavantajları Hakkındaki Görüşlerine göre dağılımları tablo 16 'da yer almaktadır.

Tablo 16 Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Performans Görevi, Proje Ödevi Ve Öğrenci Ürün Dosyasının Ölçme Değerlendirme Açısından Dezavantajları Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımlar

İfadeler	<i>f</i>	%
Uzun Zaman Alması	29	41,5
Öğrencinin yeterince hazır bulunmuşluğunun olmaması	10	14,2
Öğrencinin gerekli araç- gereçlere ulaşamaması	2	2,9
Öğrencilerin çalışmalarını bir başkasına yaptırması	20	28,5
Dezavantajı Yoktur	9	12,9
TOPLAM	70	100

Tablo 16'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin **10'u (%14,2)** Alternatif ölçme değerlendirmenin dezavantajları açısından hazır bulunmuşluğunun olmadığını düşündüğü, **20'sinin (%28,5)** Alternatif ölçme değerlendirmenin dezavantajları açısından öğrencinin çalışmalarını bir başkasına yaptırdığını düşündüğü, **28'inin (%41,5)** Alternatif ölçme değerlendirmenin dezavantajları açısından fazla zaman aldığını düşündüğü, **2'sinin (%2,8)** Alternatif ölçme değerlendirmenin dezavantajları açısından öğrencinin gerekli araç-gereçlere ulaşamadığını düşündüğü, **9'unun (%12,8)** Alternatif ölçme değerlendirmenin dezavantajının bulunmadığını düşündüğü saptanmıştır. Analiz sonuçlarına da bakıldığında 28 tanesi uzun zaman aldığı ve 20 tanesi verilen görevlerin başkaları tarafından hazırlandığı şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Bu performans değerlendirme araçlarının kullanılmasını büyük ölçüde etkilemekte ve verimliliğini düşürdüğü düşünülmektedir.

4.5.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt probleminde araştırmaya katılan öğretmenlerin performans görevi, proje ödevi ve öğrenci ürün değerlendirme dosyasının ölçme değerlendirmede niçin kullanıldığı hakkındaki düşüncelerine ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Öğretmenlere “Performans Görevi, Proje Ödevi ve Öğrenci ürün Dosyasını ölçme değerlendirmede yasal zorunluluk olduğu için mi yoksa faydasına inandığınız için mi uyguluyorsunuz? Sorusu sorulmuştur ve alınan yanıtlara göre elde edilen bulgular şöyledir:

Tablo 17 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Niçin Kullandıkları ile ilgili görüşler

İfadeler	<i>f</i>	%
Faydasına İnanıldığı İçin Kullanıyorum	37	52,85
Yasal Zorunluluk Olduğu İçin Kullanıyorum	33	47,15
TOPLAM	70	100

Görüşme yapılan öğretmenlerin **37'si (%52,85)** performans görevi, proje ödevi ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirmede faydasına inandığı için bu uygulamaları yaptığının ve devam edeceğini belirtmişlerdir. **33 (%47,15)** Öğretmen sadece yasal zorunluluk olduğunu için yaptığını belirtmiştir. Bu durumda gösteriyor ki Öğretmenler alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin faydasına tam olarak inanmamaktadırlar. Bu nedenle öğretmenlerin %47,15'i gibi önemli bir kısmı hala bu değerlendirme yöntemlerini yasal zorunluluk nedeniyle uygulamaktadırlar.

4.5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın Altıncı Alt probleminde “Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?” sorusuna ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 18 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanımına Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren t-testi Sonuçları

Cinsiyet	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Kadın	25	10,75	1,24	.45	68	.653
Erkek	45	10,90	1,35			

Analiz sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin Alternatif Ölçme değerlendirme araçlarını kullanımına yönelik tutumlarında cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. ($t(68) = .45, p > .05$) Başka bir anlatımla kadın ve erkek öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanımına yönelik tutum değerleri cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermemektedir. Ancak aslında fark sayılmayacak bir oranda çok azda olsa erkek öğretmenlerin ($\bar{X} = 10,90$),

bayan öğretmenlere ($\bar{X}=10,75$) göre daha olumlu düşüncede olduğunu söylemek mümkündür.

4.5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın Yedinci Alt Probleminde “Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları çalıştıkları merkezlerdeki okullara göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 19 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanımına Yönelik Tutumlarının Çalışılan Yere Göre Değişimini Gösteren ANOVA Sonuçları

Çalışılan Okul	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
İl Merkezi	33	10,63	1,36		
İlçe Merkezi	9	10,44	2,00		
Köy	28	11,21	,83	69	,139
Toplam	70	10,84	1,30		

Tabloya bakıldığında öğretmenlerin çalıştıkları merkezlerdeki okullara göre yapılan gruplandırmaya bağlı olarak Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. ($F(2-69)=2,02$, $p>05$) başka bir anlatımla öğretmenlerin çalıştıkları okulun bulunduğu yerler ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanımına yönelik tutumları anlamlı bir değişiklik göstermemektedir. Hangi okul türleri arasında ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumda değişimin olduğunu gösterebilmek amacıyla yapılan yukarıdaki tabloda durumu görmek mümkündür. Gruplar arasındaki fark çok belirgin olmamakla birlikte yinede ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik en olumlu tutum içerisindeki grubunun, köy merkezinde çalışan öğretmenler ($\bar{X}=11,21$) olduğu, il merkezinde çalışan öğretmenlerin ($\bar{X}=10,63$) ikinci sırada yer aldığı, öte yandan ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin en olumsuz grup olduğu görülmüştür.

4.5.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt probleminde “Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları hizmet yılına göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 20 Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme tekniklerini kullanımlarına Yönelik Tutumlarının Kıdeme Göre Değişimini Gösteren ANOVA Sonuçları

Kıdem	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
1-5 yıl	13	9,92	1,80		
6-10 yıl	32	11,18	,93	68	.002
11-20 yıl	17	10,47	1,28		
20 yıl üstü	8	11,75	,46		
Toplam	70	10,84	1,30		

Analiz sonuçlarına bakıldığında ortaya çıkan sonuç: öğretmenlerin kıdemlerine göre yapılan gruplandırmaya bağlı olarak Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. (F(3-69)=5,58, p<05) başka bir anlatımla öğretmenlerin kıdemleri arttıkça yada azaldıkça ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanımına yönelik tutumları anlamlı bir değişiklik göstermektedir. Hangi kıdemler arasında ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumda değişimin olduğunu gösterebilmek amacıyla yapılan yukarıdaki tabloda durumu görmek mümkündür. Gruplar arasındaki fark çok belirgin olmamakla birlikte yinede ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik en olumlu tutum içerisindeki kıdem grubunun, 20 yıl ve üzeri yıl arasında çalışan öğretmenler ($\bar{X} = 11,75$) olduğu, 6-10 yıl arasında çalışan öğretmenlerin ($\bar{X} = 11,18$) ikinci sırada yer aldığı, 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenlerin tutumlarının ($\bar{X} = 10,47$) orta düzeyde olduğu öte yandan göreve yeni başlayan öğretmenlerin bütün kıdemler içerisinde en olumsuz grup olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Araştırmanın bu bölümünde, bulgular ve yorumlar bölümünden açıklanan bulguların literatürdeki yeri, önceki çalışmalarla ve bulgularla karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Araştırmada kadın ve erkek öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanımına yönelik tutum değerleri cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermemektedir. Ancak aslında fark sayılmayacak bir oranda çok azda olsa erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre daha olumlu düşüncede olduğunu söylemek mümkündür. Kuzucu (2005), “İlköğretim Matematik Öğretiminde Kullanılan Ölçme Ve Değerlendirme Teknikleri Hakkında Öğretmen Görüşleri” isimli çalışmasında öğretmenlerin uyguladıkları değerlendirme tekniklerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Parmaksız (2004) “Aktif Öğrenme ve Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği,” isimli araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet bakımından aktif öğrenme ve alternatif değerlendirme yaklaşımları konularında yeterliklerin erkek öğretmenlerde daha fazla olduğu; bayan ve erkek öğretmenlerin bu teknikleri kullanım sıklıkları bakımından denk oldukları sonucuna varılmıştır. Kanatlı (2008) “Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında İlköğretim sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesinde erkek öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine bakış açıları bayan öğretmenlere daha olumludur.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulguda sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri konusunda büyük kısmının yeterince bilgilendirilmedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu konuda kendilerini yetiştirmek için araştırma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Birgin ve Gürbüz (2008)’ ün yaptıkları

çalışmada elde edilen yüzdeler dikkate alındığında sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları sonucu bu araştırmanın sonucuyla benzer doğrultudadır. Ayrıca Erdal (2007), araştırmasına katılan sınıf öğretmenlerinin, yeni ölçme değerlendirme yaklaşımları hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları sonucuna varmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre alternatif ölçme değerlendirme araçlarının avantajları konusunda öğretmenlerin Alternatif ölçme değerlendirmenin öğrencinin yaratıcılığının geliştirdiği, öğrencinin araştırma yapmayı öğrendiği, öğrenciye sorumluluk kazandırdığı, öğrencinin derslere karşı ilgisinin arttırdığı, öğrencinin gerçek hayatla bağının kurmasına yardımcı olduğu konularında fikir belirtmişlerdir. Şimşek (2011) “Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanılması: Nitel Bir Çalışma” başlıklı makalesinde; Alternatif ölçme değerlendirme araçlarının, öğrencinin sınıf içerisindeki motivasyonunu üst düzeye çıkardığını ortaya koymuştur. Bu da bizim araştırmamızla benzer niteliktedir.

Araştırmamızda alternatif ölçme değerlendirme araçlarının dezavantajları ile ilgili olarak; öğrencilerin yeterince hazır bulunuşluk düzeyine sahip bulunmaması, öğrencilerin çalışmaları başkalarına yaptırması, uzun zaman alması, öğrencilerin araç ve gereçlere ulaşmada sıkıntı çekmeleri gibi problemlerin yaşandığı ortaya konulmuştur. Erdal (2007), sınıf öğretmenlerinin müfredatta yer alan yeni ölçme değerlendirme araçlarını tam olarak uygulayamama sebeplerinin başında zaman yetersizliği olduğu sonucuna varmıştır. Öğretmenler yeni ölçme değerlendirme araçlarını derslerinde kullanabilmeleri için çok fazla zamana ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Okur (2008) İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji dersinde öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini algılamaları, kullanabilme düzeylerini ve bu tekniklere ilişkin görüşleri ortaya çıkarılması ile ilgili araştırmasında alternatif ölçme değerlendirmenin uzun zaman aldığı ve ders saatlerinin yetersiz olduğu sonucuna varmıştır. Şimşek (2011) “Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanılması: Nitel Bir Çalışma” başlıklı makalesinde; *yapılan çalışmada olumlu yanlarına rağmen alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin bazı eksik yanları da tespit edilmiştir. Çok zaman alması ve masraflı olması, sınıfların aşırı kalabalık olması başlıca zorluklar olarak tespit edilmiştir.* Belirtilen bulgular bizim araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Algan (2008) Araştırmasındaki ortaya çıkan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin, alternatif ölçme değerlendirme araçlarının geleneksel ölçme değerlendirme araçlarına göre üstün yönleri olarak;

- Öğrencilerin eleştirel, yaratıcı düşünme becerilerini kazanmasına yardımcı olması,
- Öğrencilerin bilgi ve becerileri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurabilmesini sağlaması

- Öğrencilerin problem çözme becerilerini kazanmasına yardımcı olmasını belirttikleri

Zayıf yönleri olarak da;

- Öğrencilerin ödevlerini başkalarına yaptırması
- Öğrencileri çok fazla maddi külfet altına sokması
- Ölçme değerlendirme sürecinin çok karmaşık ve zor anlaşılır olmasını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bulgular yaptığımız araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinden Performans Görevi, Proje Ödevi ve Portfolyo değerlendirme ölçeklerini yasal zorunluluk yoksa faydasına inandıkları için mi yaptıkları konusunda verilen cevapların birbirine çok yakın olduğu çok az farkla yasal zorunluluk nedeniyle uyguladıklarını belirtmişlerdir. Kanatlı (2008) sınıf Öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin başında performans ödevleri, proje çalışmaları ve öğrenci ürün dosyası gelmektedir. Öğretmenlerin bu teknikleri daha fazla tercih etme sebebi olarak, bir kısım öğretmenler bu teknikler hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarından dolayı tercih ettiğini, diğer bir kısım öğretmenler ise Milli Eğitim Bakanlığının bu tekniklerin uygulanmasını zorunlu kıldığı için yaptığını ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu durum araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Adanalı (2008) “5.sınıf Sosyal Bilgiler Eğitiminin Alternatif Değerlendirme Etkinlikleri Açısından değerlendirilmesi” çalışmasında öğretmenlerin en fazla proje ve performans ödevlerine yöneldikleri tespit edilmiştir. Bunun bir nedeni olarak da ilköğretim kurumları yönetmeliğinde bunun zorunlu kılınıyor olması gösterilmiştir. Bu durum bizim araştırmamızı desteklemektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okullara göre yapılan gruplandırmaya bağlı olarak Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmenlerin çalıştıkları okulun bulunduğu yerler ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanımına yönelik tutumları anlamlı bir değişiklik göstermemektedir. Gruplar arasındaki fark çok belirgin olmamakla birlikte yinede ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik en olumlu tutum içerisindeki grubunun, köy merkezinde çalışan öğretmenler olduğu, il merkezinde çalışan öğretmenlerin ikinci sırada yer aldığı, öte yandan ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin en olumsuz grup olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre yapılan gruplandırmaya bağlı olarak Alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Yani öğretmenlerin kıdemleri arttıkça yada azaldıkça ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanımına yönelik tutumları anlamlı bir değişiklik göstermektedir.

Gruplar arasındaki fark çok belirgin olmamakla birlikte yinede ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmalarına yönelik en olumlu tutum içerisindeki kıdem grubunun, 20 yıl ve üzeri yıl arasında çalışan öğretmenler olduğu, 6-10 yıl arasında çalışan öğretmenlerin ikinci sırada yer aldığı, 11-20 yıl arasında çalışan öğretmenlerin tutumlarının orta düzeyde olduğu öte yandan göreve yeni başlayan öğretmenlerin bütün kıdemler içerisinde en olumsuz grup olduğu görülmüştür. Okur (2008) yaptığı araştırmada,

- 26 ve üzeri yılda hizmet yılına sahip öğretmenler 0-5 ve 6-10 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlere göre, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullandıkları,
- 26 ve üzeri yılda hizmet yılına sahip öğretmenler 0-5 ve 6-10 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlere göre, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine karşı olumlu yönde tutumlara sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

En olumsuz grubun göreve yeni başlayan öğretmenlerden oluşmasıyla ilgili olarak eğitim fakültelerinde bu konuda yeterince bilgi verilmemesi etken olabilir. Bu konuda Köklükaya (2010) yaptığı araştırmada Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine 4 yıllık öğretim programında yeterince yer verilmediğini düşündüklerini tespit etmiştir. Öğretmen adaylarının çoğu alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında daha donanımlı öğretmenler yetiştirilebilmesi için lisans programında uygulama boyutu arttırılmalı, lisans derslerinde de değerlendirme aracı olarak bu teknikler kullanılmalı, ve alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ilgili öğretmenlere seminer kurs vb.. verilmeli şeklinde önerilerde bulduklarını tespit etmiştir.

Araştırmacılar tarafından yapılan birçok çalışmada ülkemizde görev yapmakta olan çoğu öğretmenin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında yeterli donanıma sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Güven, 2001; Çakan, 2004; Gözütok, ve Ark, 2005; Birgin, 2006; Güven ve Eskiürk, 2007; Erdal, 2007). Bu bağlamda Birgin ve Gürbüz (2008)'ün yaptıkları çalışmadan alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda öğretmenlerin nitelikli olması adına öğretmen adaylarının bu yönde yetiştirilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarıyla desteklenmesi gerektiği sonucu bulunmuştur.

5.2. ÖNERİLER

1- Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerinin büyük bir bölümünün alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Buna göre;

a) Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında uzmanlar tarafından seminerler ve hizmet içi eğitim kursları düzenlenerek, öğretmenlerin eksik olduğu noktalar geliştirilebilir.

b) Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda kendini geliştirmiş öğretmenlerin kendi bölgelerinde düzenlenen seminer ya da hizmet içi eğitim kurslarında kendi deneyimlerini paylaşmalarına fırsat verilmelidir.

2- Okullarda alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda yapılan çalışmalar denetlenmeli, bu işin takibi sıkı bir şekilde yapılmalıdır. Bunun için ilköğretim müfettişleri kurslardan geçirilerek öğretmenlerin çalışmalarına rehberlik yapmaları sağlanmalıdır.

3- Uygulanan hizmet içi eğitim çalışmasının kısa zaman aralıklarında değil, uzun bir süreç içerisinde ve her derse yönelik ayrıntılı çalışmalar düzenlenerek verilebilir.

4- Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında öğrenci velileri bilgilendirilmelidir.

5-Öğretmen kılavuz kitaplarında alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri daha ayrıntılı açıklama yapılarak ya da ölçme değerlendirme ile ilgili ayrı kitapçıklar hazırlanarak öğretmenlere yardımcı kaynaklar ve ek bilgiler verilebilir.

6- Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda yeterli bilgi ve beceri kazandırılmalıdır. Bu amaçla eğitim fakültelerinde alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri konusunda öğretmen adaylarına meslek hayatlarında kullanabilecek yeterlilikte bilgi sağlanmasına yönelik çalışmalara müfredatta yer verilmesi sağlanmalıdır

5.3 Daha Önce Bu Konu Hakkında Yapılmış Araştırmalar ve Sonuçları

1. Araştırma

Araştırmanın Cinsi: Makale

Araştırmanın Adı: İlköğretim Sosyal Bilgiler (4-5. Sınıf) Programları'ndaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırmayı Hazırlayan: Yücel KABAPINAR* Meltem ATAMAN**

Araştırmanın Yayın Tarihi ve Yeri: İlköğretim Online, 9(2), 776-791, 2010.

Araştırmanın Sonucu

Öğretmenler tarafından yeni ölçme değerlendirme yöntemlerinin olumlu görülen önemli yanlarından bazıları “öğrencinin her yönüyle değerlendirilmesi, farklı zekâ türlerindeki öğrencilere hitap edilebilmesi, öğrencilerin derse olan ilgi ve başarılarını artırması, öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sunması olarak bulunmuştur. Sınıf mevcutlarının fazla olması, zaman yetersizliği, fiziki koşullardaki yetersizlikler yeni ölçme ve değerlendirme sistemini uygulamada karşılaştıkları sorunlardan bazıları olarak bulunmuştur.

2. Araştırma

Araştırmanın Cinsi: Doktora Tezi

Araştırmanın Adı : Fen Eğitiminde Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Yöntemlerinin İlköğretim Öğretmen Adayı, Öğretmen Ve Öğrenci Boyutu Dikkate Alınarak İncelenmesi

Araştırmayı Hazırlayan: Ahmet Turan ORHAN

Araştırmanın Yayın Tarihi ve Yeri: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara 2007

Araştırmanın Sonucu

Araştırmadan elde edilen istatistiksel sonuçlar, alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulandığı deney grubu öğretmen adayları ile geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğretmen adaylarının deneysel işlem öncesi ve sonrası, akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu ortaya koymuştur. Buna ilave olarak ortaya çıkan diğer bir sonuç ise alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulandığı deney grubu öğretmen adayları ile geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğretmen adaylarının deneysel işlem öncesi ve sonrası, kaygıları arasında anlamlı bir farklılık olduğudur.

Ayrıca, ilköğretim 6. sınıf Fen ve teknoloji Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğretmenler ve öğrenciler tarafından olumlu olarak karşılandığı söylenebilir.

3. Araştırma

Araştırmanın Cinsi: Makale

Araştırmanın Adı: Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanılması

Araştırmayı Hazırlayan: Nihat ŞİMŞEK

Araştırmanın Yayın Tarihi ve Yeri: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:21, Sayı:1, Sayfa:149-168, Elazığ 2011

Araştırmanın Sonucu

Geleneksel eğitimde, klasik ölçme değerlendirme anlayışı olarak bilinen anlayış, sadece bilgiye dönük kazanımları değerlendirerek sonucun değerlendirilmesine kıymet vermekteydi. Oysa çağdaş ölçme değerlendirme anlayışına göre öğrencinin değerlendirilmesinde önemli olan süreçti ve bu süreçte öğrencinin kazanımlarının çoklu boyutta değerlendirilmesi gerekiyordu.(Şimşek, 2010) Bu sebeple öğrencileri çoklu boyutta ölçmeye ve değerlendirmeye yarayan alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması son derece önemli ve gereklidir.

Yaptığımız araştırmanın bulgularından; öğretmenlerden bazılarının alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını kullandıkları, ancak büyük çoğunluğunun geleneksel ölçme değerlendirme araçlarını yeni programın felsefesine aykırı olmasına rağmen eskiden olduğu gibi kullanmaya devam ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu amaçla yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında; Alternatif ölçme değerlendirme araçları içerisinde en çok kullanılan performans ödevidir.

4. Araştırma

Araştırmanın Cinsi: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Adı: Sosyal Bilgiler Eğitiminde Alternatif Değerlendirme: 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitiminin Alternatif Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmayı Hazırlayan: Kamuran ADANALI

Araştırma Yayın Tarihi Ve Yeri: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD Adana/2008

Araştırmanın Sonucu:

Bu çalışmada, ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin ölçme ve değerlendirme sürecinde hangi alternatif ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin nasıl kullanıldığı, bu değerlendirme etkinliklerinin etkileri ve bu konuda karşılaşılan sorunların neler olduğu ile öğretmenlerin sorunları gidermek için başvurdukları etkinliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerde belirledikleri öğrenme eksiklikleri ve bu eksiklikleri gidermek için yaptıkları çalışmaların neler olduğuna ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemi, 206 beşinci sınıf öğretmeni ve 547 beşinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 753 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak

öğretmen ve öğrencilere anket ile görüşme uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Beşinci sınıfta öğretim yapan öğretmenlerin % 44.9'u (92 kişi) alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ile ilgili herhangi bir eğitim almamışlardır. Eğitim alan öğretmenler (% 55.1), aldıkları eğitimi yetersiz olarak nitelmişlerdir. Eğitim alan veya almayan öğretmenlerin; kılavuz kitaplarındaki açıklamalarla, arkadaşlarıyla tartışarak, alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri hakkındaki farklı kaynakları, internet bilgilerinin inceleyerek ya da deneyip yaşayarak kendilerini bilgilendirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin uygulanmasının öğrencilerin gelişimi, başarıları ve davranışları üzerinde daha çok olumlu etkiler yaptığı görüşündedirler. Öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde alternatif değerlendirme yöntemleri ile geleneksel yöntemleri birlikte kullandıkları, geleneksel değerlendirme yöntemlerine daha çok yöneldikleri görüşünü ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanırken hem öğretmenler hem de öğrenciler birçok güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu güçlüklerden; zamanın yetersizliği, çevre ve okul olanaklarının yöntemler için uygun olmaması, öğrenci algılarında yaşanan sorunlar, araç-gereç ve materyal eksiklikleri, ailelerdeki bilgi ve ilgi eksikliği gibi alt yapının hazırlanmasından kaynaklı sorunları sıralayabiliriz.

Sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanırken karşılaşılan sorunları gidermek için öğretmenlerin birtakım önlemler (anlaşılmayan etkinliği anlaşılana kadar anlatma, kitap ve materyal ihtiyacını kendileri giderme, anlaşılmayan etkinlik yerine seviyeye uygun değerlendirme etkinliği yapma, öğrencilerin ödevler için toplanmalarını sağlama, zaman yetersizliği nedeniyle teneffüsleri kullanma, internet ihtiyacı için öğrencileri okul idaresine yönlendirme vb.) aldıkları görülmüştür.

Ayrıca öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme etkinliklerinden sonra öğrencilerinde belirledikleri öğrenme eksikliklerini gidermek için de çeşitli uygulamalar (Araştırma ödevleri verme, grup çalışmaları yapma, konuyu tahtada anlatma, bireysel ev ödevleri verme, başka performans görevleri verme, konu için uygulanan etkinlikleri yeniden uygulama, ek zamanlar ayırarak bilgiyi kazandırma) yaptıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerini değerlendirirken ağırlıklı olarak kılavuz kitabında yer alan değerlendirme ölçeklerini kullandıkları, ölçek kullanan öğretmenlerimizin çoğunun da ölçekleri bazen kendilerinin hazırladıkları bazen de hazır şablonlardan yararlandıkları ortaya çıkmıştır.

Öğretmen ve öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin yaptıkları çalışmalara ilişkin ölçütleri ve bu çalışmalardan aldıkları puanların açıklandığı görüşündedirler.

Öğrencilerin çoğu (4 öğrenci her zaman, 10 öğrenci bazen), sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerinin verdikleri ödevlerin yapımında zorlandıkları, bazıları da (7 öğrenci) zorlanmadıkları ve ailelerinden yardım aldıkları görüşündedirler.

Öğretmenlerimizin çoğu (% 43.8), alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri açısından kendilerini yeterli algılamakla birlikte, araştırma bulgularından ve literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından çok yeterli olmadıkları görülmüştür.

Sosyal bilgiler dersinin amacına hizmet etmesi için olması gereken değerlendirmeyle ilgili olarak; öğretmenlerimizin çoğunun şu anki uygulamalarda olduğu gibi yazılı, proje, performans ödevi, sınıf içi performansa dayalı olması konusunda görüş birliğinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5. Araştırma

Araştırmanın Cinsi: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Adı: İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme Ve Değerlendirme Ögesinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi

Araştırmayı Hazırlayan: Serkan ALGAN

Araştırma Yayın Tarihi Ve Yeri: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim ABD Adana/2008

Araştırmanın Sonucu

Bu araştırmanın amacı, Adana ili Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2005 sosyal bilgiler öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesi ile ilgili görüşlerini incelemektir.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, 2007-2008 eğitim öğretim yılında Adana ili Seyhan ve Yüreğir Merkez İlçelerindeki ilköğretim okulları ikinci kademede görev yapan 109 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamak amacıyla anket ve görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde, öğretmenlerin çoğunun 2005 sosyal bilgiler programı ve onun ölçme ve değerlendirme ögesi ile ilgili yeterli eğitim almadıkları, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye bakış açısının alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmasıyla değiştiği. 2005 sosyal bilgiler programının uygulanması ile birlikte çoktan seçmeli testler, kısa cevaplı maddeler, performans ödevlerini kullandıkları ve öğretmenlerin geleneksel ve alternatif ölçme değerlendirme araçlarını harmanlayarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler ayrıca alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının uygulanmasını olumlu bulduklarını ve alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının uygulanması sonucunda öğrencilerin dersle ilgili tutumlarında olumlu değişiklikler gördüklerini buna karşın öğrencilerin akademik başarısında olumlu yönde herhangi bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerde gördükleri olumlu değişiklikler olarak da öğrencilerin derse katılımının artmasını, kendilerine daha çok güvenmelerini, kendilerini rahatça ifade etmelerini, derse olan sevgilerinin artmasını, sınavlardan artık korkmamalarını göstermişlerdir.

Öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını uygulama sırasında bazı sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişler ve bu sorunlar olarak da, başta uygulamanın çok zaman alması nedeniyle zaman sıkıntısı çekmelerini, sınıf mevcutlarının fazla olması nedeniyle ölçme ve değerlendirme araçlarını uygulayamamalarını, öğrencilerin kaynaklara ulaşmasının zorluğunu, öğrencileri internet kafelere bağımlı hale getirerek hazırcılığa alıştırmalarını ve verilen görevlerin veliler tarafından yapılmasını göstermişlerdir.

KAYNAKÇA

A.Köksal, H.(2003). Kalite Gerçeği. İstanbul: Akademi yayıncılık

Adanalı, K. (2008) “5.Sınıf Sosyal Bilgiler eğitiminin Alternatif Ölçme Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniv. Sosyal Bilimler Ens. 2008

Algan, S. 2008, “İlköğretim 6.ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ölçme Ve Değerlendirme Ögesinin öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilgiler Enstitüsü Adana,2008

Akgün, S. (2000). Fen Bilgisi Öğretimi (6. Baskı). Ankara: PegemA yayıncılık

Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S., Bıçak, B. (2006), “Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme”, Geleneksel-Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Öğretmen El Kitabı, Edit. M. Bahar, Z. Nartgün, S. Durmuş, B. Bıçak ve M. Bahar (Ankara:PegemA Yayınları), ss.49-142.

Baştürk, R. (2005), “Performans Değerlendirme Üzerine Genel Bir Bakış”, Eğitim Araştırmaları Dergisi, (21), Ankara: Anı Yayıncılık.

BELET Dilek – GİRMEN Pınar (2007), “Türkçe Dersinde Kullanılan Performans Ödevlerinin etkililiği” http://home.anadolu.edu.tr/~sdbelet/yayinlar/performans_odevi.pdf

Bilen, M. (2002). Plandan Uygulamaya Öğretimi (6.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık

Birgin, O., (2008), “Alternatif Bir Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo Değerlendirme Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(1), 1–24

Burr, S. N. (2001). Collaboration, Reflection And Self-Assesment To Promote Curricular Change In Early Child Edication. Yayımlanmamış Doktora Tezi, South Caroline Üniversitesi, Spartonburg.UMI. No.: 3020927.

COŞKUN Eyyup – GELEN İsmail – KAN Mustafa Onur (2009), “Türkçe Çakmak (2009) Türkçe Programı İle İlgili Ölçme Değerlendirme Sürecinin İşlevselliği Üzerine Bir Araştırma

Çelikkaya, T.(2008). “Yapılandırmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi (5.Sınıf Örneği)

Diffily, D. (2002). Project-Based Learning: Meeting Social Studies Standards And The Needs Of Gifted Learners. Gifted Child Today Magazine, Summer.

Elharrar, Y. (2006) “Theacher Assesment Practices and Perception: The Use of AlternativevAssesment Within the Quebec Educational Reform” Doktora Tezi Canada (2006)

Erdal H. (2007), “2005 İlköğretim Matematik Programı Ölçme Değerlendirme Kısımının İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar

Erdem, M., ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Besinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekipile Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma. İlköğretim Online, E-Dergi, 1, 1,2-11.

Erdemir, Z. A. (2007), “İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliklerinin araştırılması (Kahramanmaraş örneği)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Erden, M. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Alkım Yayınevi.

Eren Y, K. (2005), Aktif Öğrenme Yöntemleri, Ankara: Cecelli Yayınları.

Fleming, D. (2000). A Teacher’s Guide To Project-Based Learning. WV: AEL, Inc. Charleston. (ERIC Document Reproduction Service No. Ed: 46973).

Girgin, A. (2003). Proje Temelli Öğrenme Yönteminin Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Tarafından Uygulanmasına Yönelik Bir Değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hesapçıoğlu, M. (1998). Öğretimde ilke ve Yöntemler. İstanbul: Beta Yayınları

Kağıtçıbaşı, Ç.(1998). Kültürel Psikoloji “Kültür Bağlamında İnsan ve Aile”. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Kan, A. (2006). “Ödev ve Projeler”. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. (Editör: Hakan Atılgan). Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 328-349.

Kanatlı, F. (2008). “Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay

Karagöz, D., Tekerek, M., Kaya, N., Azer, H., Alıç, M.D., Yılbat, B. ve diğerleri (2006), İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı (2. baskı), MEB Yayınları.

Katz, L. (1994). The Project Approach. Urbana, IL: (ERIC Clearinghouse On elementary And Early Childhood Education. ERIC Document Reproduction Service No. ED. 368509).

Kemertas, (1999). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Birsen Yayıncılık

Kılıç, Gülşen Bağcı (2006); Yeni Yaklaşımlar Işığında İlköğretim Bilim Öğretimi, Morpa Yayıncılık, İstanbul.

Korkmaz, Hünkâr (2004); Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları, Yeryüzü Yayınevi, Ankara.

Köklükaya, A (2010). “Alternatif Ölçme Değerlendirme İle İlgili Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının Yeterliklerinin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü

Kuzucu, R. (2005); “İlköğretim Matematik Öğretiminde Kullanılan Ölçme Ve Değerlendirme Teknikleri Hakkında Öğretmen Görüşleri,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Linn, R. L., Gronlund, N. E. 1995. Measurement and Assessment in Teaching. Prentice Hall. USA

Malekan, Majid (2003); “Understanding Gender Bias in Assessment and Evaluation Practices in Science Education,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Toronto, Canada.

Mamaç, N. H. Ünsal, N. Yavuz, D. (2005), İlköğretim Kılavuzu, İstanbul: Doğan Ofset.

MEB (2005); Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara

MEB. (2008). Proje ve Performans Görevleri. B.0.08.İGM.0.08.01-320/443 sayılı yazısı.

Mertler, C.A.2001, Designing Scoring Rubrics for Your Classroom Practical Assessment, Research & Evaluation.; 7(25). (Çeviren: Gül Tuncel Armara Coğrafya Dergisi Sayı: 23, Ocak - 2011, S. 213-233 İSTANBUL)

Newell, R. J. (2003). Passion For Learning “ How Project Based Learning Meets The Needs Of 21. st. Century Students. A Scarecrow Education Book. Innovations In Education Series, No: 3, USA Corno, L. (2000), “Looking at homework and differently”. The Elementary School Journal, 100(5), s.529-548.

Ogan-Bekiroğlu, F. (2004), Ne Kadar Başarılı? Klasik Ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Ve Fizikte Uygulamalar, Ankara: Nobel Yayınları.

Okur, M (2008). “4. Ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Fen Ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi Zonguldak Karaelmas Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

ORHAN, Ahmet Turan (2007). Fen Eğitiminde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin İlköğretim Öğretmen Adayı, Öğretmen ve Öğrenci Boyutu Dikkate Alınarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Ankara.

Önder, N. K. (1986). Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler. Konya: Arı Yayıncılık

Özden, Y.(1999) .Öğrenme ve Öğretme(3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık

Parmaksız, Ramazan (2004); “Aktif Öğrenme ve Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Z.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

PIERCE, L.V. and O’malley, J. M. (1992). Performance and Portfolio Assessment for Language Minority Students. **National Clearinghouse for Bilingual Education**. Washington: DC. ENGER,

Saban, A. (2002). Öğrenme-Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık

Sandra K. and YAGER, Robert E. (1998). **The Iowa Assessment Handbook**. ERIC Document Reproduction Service No: Ed 424286

Seda (2004), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğretim Yaklaşımının Başarıya ve Tutuma Etkisi” Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şimşek, N (2011), “Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanımı”, Makale, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(1),s:149-168 Elazığ-2011

Tan, S. Kayabaşı, Y. Erdoğan, A (2002). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme(3.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık

Tekin, H. (1994), Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (8.Baskı), Ankara: Yargı Yayınları.

Tekindal, S. (2005), “Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde ölçme ve değerlendirme”, C. Öztürk ve D. Dilek (Editör), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (s.480-551), Ankara: PegemA Yayıncılık.

Titiz, T. (2001). Ezbersiz Eğitim Yol Haritası (2.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık

Ültanır, G. (2003). Eğitimde Planlama ve Değerlendirmede Kuram ve Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Vural, Birol (2004); Eğitim-Öğretimde Planlama-Ölçme ve Stratejiler, Bilge Matbaacılık, İstanbul.

Wiggins, G. (1993). Assessing Student Performance: Exploring the Purpose and Limits of Testing. San Francisco: Jossey-Bass Inc.

Williams, D. A. (1998). Documenting Children's Learning: Assessment And Evaluation The Project Approach. Alberto University. Master tezi, Edmonton Alberta.

Yaman, S., ve Diğerleri (2004). Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar Bilgi Şöleni. Özel Okullar Birliği. Özel Meralcan Okulları.

Yıldız, C. (2003). Türkçe Öğretiminde Alternatif Yöntemler. Ankara: Anı Yayıncılık

Yılmaz, H. (1998). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Konya: Mikro Basın Yayım

Yurdabakan, İrfan (2007); <http://www.geocities.com/irfanyurdabakan/ALT>

Zmbicki, D. (2007), "Examining the effects of alternative assessment on student motivation and self-efficacy", Doktora Tezi, Walden University

EKLER

EK-1 ÖZGEÇMİŞ (VITEA)

ÖZGEÇMİŞ

Hüseyin BAYRAM 1979 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlköğrenimini Adana /Seyhan Denizli İlköğretim Okulu'nda, orta Okulu Adana/Seyhan Ahmet Cevdet Çamurdan İlköğretim Okulu'nda, Lise öğrenimini Adana /Seyhan Çobanoğlu Ticaret ve Meslek Lisesi'nde tamamladı. 1997 yılında ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği A.B.D Yüksek öğrenimine başladı ve Haziran 2001 Yılında bu bölümden mezun oldu. Eylül 2001 yılında Kilis Kuskunkıran Birleştirilmiş sınıflı İlköğretim okulunda göreve başladı. Nisan – Ekim 2003 tarihleri arasında kısa Dönem er olarak askerliğini yaptı. Askerlik Dönüşü 1 Ekim 2003 yılında Elbeyli Yenideğirmen İlköğretim Okulu'na atandı. 6 Ekim 2008 Yılında Polateli Vali Güner Özmen İlköğretim Okuluna Müdür Yardımcısı ve Müdür vekili olarak atandı. Aynı yıl KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitime başladı. 02.02.2010 yılında yapılan görevde yükselme sınavıyla Polateli Ülger Gücer İlköğretim Okuluna Müdür Olarak atandı. 15.06.2010 Yılında Polateli İlçe Milli Eğitim Şube Müdürlüğüne vekâleten görevlendirildi.11.01.2012 Tarihinde Polateli İlçe Milli Eğitim Müdürü olarak görevlendirildi. Halen Polateli İlçe Milli Eğitim Müdürü olarak Görevini Sürdürmektedir.

EK-2 GÖRÜŞME FORMU

PERFORMANS GÖREVİ, PROJE ÖDEVİ VE PORTFOLYO DOSYA HAZIRLAMA ÖLÇME
DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARININ SOSYAL BİLGİLER DERSİ AÇISINDAN İNCELENMESİ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

I. BÖLÜM

İL/İLÇE	:		
ÇALIŞTIĞINIZ OKUL	:		
CİNSİYETİNİZ	:		
1- ( ) BAYAN		2- ( ) BAY	
SOSYAL BİLGİLER DERSİNİ YÜRÜTTÜĞÜNÜZ SINIF:			
1- ( ) I. KADEME(4-5)		2- ( ) II. KADEME (6-7-8)	
KIDEM YILI	:		
GÖREV YERİ	:		
1- İL MERKEZİ ( )		2- İLÇE MERKEZİ ( )	3-KÖY ( )

II. BÖLÜM

1- Sosyal Bilgiler Dersinde Aşağıdaki Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Kullanıyorum		Her zaman	Genellikle	Bazen	Hiçbir Zaman
Ölçme Değerlendirme Araçları	Performans Görevi				
	Proje Ödevi				
	Öğrenci Ürün Dosyası(Portfolyo)				

III. BÖLÜM

1- Öğrencileri ölçme ve değerlendirmede en çok hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?

2- Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildiniz mi? Veya kendiniz bu konuda bir araştırma yaptınız mı?

3- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir?

4- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından dezavantajları nelerdir?

5- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasını ölçme değerlendirmede yasal zorunluluk olduğu için mi yoksa faydasına inandığınız için mi uyguluyorsunuz?

6- Alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda bir seminer hazırlansa ne tür konuların yer almasını istersiniz?

EK-3 ÖRNEK GÖRÜŞME FORMLARI

2- Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildiniz mi? Veya kendiniz bu konuda bir araştırma yaptınız mı?

Yapmadım, bilgim yok.

3- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir?

Performans görevi ve proje hazırlama öğrencilerin öğrenim boyunca öğrendiklerini ortaya koymasını sağlar. Öğrencinin sorumluluk bilincini geliştirir. Öğrenci açısından değerlendirme yapmayı kolaylaştırır. Ürün dosyası da bir süreç gösterdiği için daha isabetli bir değerlendirme yoludur.

4- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından dezavantajları nelerdir?

Bu çalışmaların dezavantajları öğrencinin, ödevlerini başkasını taklit ederek yada abla ve abiye yaptırarak ortaya koymasını olabilir. Bu da değerlendirme açısından olumsuzluk yaratır.

5- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasını ölçme değerlendirmede yasal zorunluluk olduğu için mi yoksa faydasına inandığınız için mi uyguluyorsunuz?

Ancak sağlıklı bir değerlendirme aracı olarak algılamadığım için dolayı yasal zorunluluk olduğu için.

6- Alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda bir seminer hazırlansa ne tür konuların yer almasını istersiniz?

Seyriye farklarına uygun, kişisel ilgi alanlarını öne çıkartan tarzda olabilir.

2- Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildiniz mi? Veya kendiniz bu konuda bir araştırma yaptınız mı?

Evet bu konuda seminer aldık. Ünye kaynak kitaplardan araştırma yaparak eldeki bilgilerimizi tamamladık.

3- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir?

Ödev ve ödevler kısa ve öz olmalı, öğrenciyi araştırmaya sevk etmeli. Belirli güzel ödev verilmeli. Ödevler seviyeye uygun olmalıdır. Bu açıdan olursa, öğrenciyi araştırmaya ve öğrenmeye sevk ediyor. Sorumluluk sahibi ediyor. Plântı olmasını sağlıyor.

4- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından dezavantajları nelerdir?

Zamanında yapılmıyorsa, herkes ödevini getirince hiç bir dezavantajı yok, aksine avantajı var.

5- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasını ölçme değerlendirmede yasal zorunluluk olduğu için mi yoksa faydasına inandığınız için mi uyguluyorsunuz?

Ben faydasına inanıyorum. Sorumluluğunu bildirip sadece faydasını görür.

6- Alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda bir seminer hazırlansa ne tür konuların yer almasını istersiniz?

Bu konuda elverişli olan arkadaşlar için ölçme değerlendirme ölçme araçlarının nasıl hazırlanacağı, konularında ve ürün dosyasını oluşturan kriterlerin neler oldukları konusunda.

2- Alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterince bilgilendirildiniz mi? Veya kendiniz bu konuda bir araştırma yaptınız mı?

Evet. Ölçme ve değerlendirme konusunda yeterince bilgim var. Hem Eğitim Bilimleri derslerindeki kalma bilgilerim hem de ben-
di araştırmalarım sonucunda alternatif ölçme değerlendirme
yöntemlerini biliyorum.

3- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından avantajları nelerdir?

Geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerinde öğretmen merkezlidir ve öğrenci edilgen bir konumdadır. Proje ve performans görevinin avantajı ise öğrenciyi merkeze alması ve aynı zamanda bütün-
sel bir değerlendirme yapabilmesidir. Öğrenciye görev vere-
rek onu bizzat değerlendirmeye aktif hale getirir.
Sadece nota göre öğrenciyi değerlendirmez. Sürete yap-
tıkları da göre önünde bulundurulur. Ürün dosyası ise öğrenci-
nin gelişimini takip etme açısından yararlıdır.

4- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasının ölçme değerlendirme açısından dezavantajları nelerdir?

Yeterli hazırlanmışlığı olmayan öğrencilerde problem olabilir. Öğrenci performans görevini ya da proje ödevini yeterince tamamlayamıyor ve hazırlamada zorluk çekabiliyor.
Değerlendirme açısından tam bir objektiflik sağlayamıyor. Öğretmen konusunu işin içine daha çok giriyor ve subjektif bir değerlendirme olabilir.
Ürün dosyası biriktirmede öğrenci yeterince bilmediği için

5- Performans Görevi, Proje hazırlama ve öğrenci ürün dosyasını ölçme değerlendirmede yasal zorunluluk olduğu için mi yoksa faydasına inandığınız için mi uyguluyorsunuz?

İhtisi de geçerli tabii. Performans görevi ve projelerin gerekliliği-
ne inanıyorum; öğrenciyi öğrenme sürecinde aktif tutuyor ve eğitimin merkezine yerleştiriyor. Fakat her zaman uygulayacak zemini bulamayabiliyoruz. Bazen materyaller konusunda öğrenci-
ler de biter de sıkıntı yaşayabiliyoruz.

6- Alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda bir seminer hazırlansa ne tür konuların yer almasını istersiniz?

Okulları bulduğu belgelere göre farklılıklar olabilir. Örneğin bulduğumuz okulda öğrencilerden kısa filmler çekip getirmelerini ya da fotoğraflar çekip getirmelerini istemek biraz ger-
çek dışı olabilir. (Kitaplarımızda bu tür performans görev-
leri var)

Resim 7 Örnek Görüşme Formu-3